

Vlaams Hervormingsprogramma 2015

27 maart 2015



**Vlaamse
Regering**

VOORWOORD

Het voorliggende Vlaamse Hervormingsprogramma 2015 is het vijfde op rij dat Vlaanderen in het kader van het Europees Semester opmaakt. Het is het eerste dat door de nieuwe Vlaamse Regering wordt voorgelegd, en dat rekening houdt met de nieuwe bevoegdheden die in juli 2014 met de zesde staatshervorming naar Vlaanderen overkwamen. Met deze nieuwe bevoegdheden kan Vlaanderen beter inspelen op de landenspecifieke aanbevelingen van 8 juli 2014 en de realisatie van de Vlaamse Europa 2020-doelstellingen. In dit meer gebalde hervormingsprogramma wordt ook rekening gehouden met de relevante elementen van het landverslag over België dat de Europese Commissie op 26 februari 2015 publiceerde.

In een moeilijk economisch klimaat blijft Vlaanderen volop inzetten op gerichte structurele hervormingen voor duurzame, inclusieve en productieve groei. Vlaanderen gaat voor gezonde overheidsfinanciën, maar blijft dus ook inzetten op investeringen die zowel betrekking hebben op dringende maatschappelijke noden als op infrastructuur en kennis die nodig zijn om het economisch herstel te stimuleren.

De Vlaamse Regering is overtuigd dat het opstellen van een eigen hervormingsprogramma een belangrijke hefboom is om overheden en stakeholders binnen Vlaanderen nauwer bij het Europees Semester te betrekken. Bij de opmaak van het hervormingsprogramma 2015 werd daarom niet alleen in overleg getreden met het Vlaams Parlement en de sociale partners. Ook het Vlaams Europees Verbindingsagentschap (VLEVA) werd betrokken. Aandachtspunten en goede praktijkvoorbeelden uit de dialoog met de VLEVA-leden, waaronder de (boven)lokale besturen, werden meegenomen bij de redactie. Traditiegetrouw levert Vlaanderen ook een bijdrage aan het nationaal hervormingsprogramma en was actief betrokken bij de bilaterale ontmoetingen met de Europese Commissie in het kader van het Europees Semester 2015. Aangezien Vlaanderen één van de weinige deelstaten in de Europese Unie is dat een eigen hervormingsprogramma heeft, stelt het regelmatig zijn expertise beschikbaar in het Europa 2020-monitoring platform van het Comité van de Regio's.

Met dit hervormingsprogramma, wil Vlaanderen de interactie tussen de Vlaamse en Europese instellingen vergroten. Vlaanderen zond in oktober 2014 een bijdrage in m.b.t. de tussentijdse herziening van de Europa 2020-strategie. Naast tal van voorstellen op inhoudelijk vlak en inzake governance, stelde de Vlaamse Regering ook een herinterpretatie van de aanrekening van grote groeibevorderende publieke investeringen in infrastructuur binnen het Europees Stelsel der Rekeningen (ESR 2010) voor. Zo zou het volgens de Vlaamse Regering mogelijk moeten zijn om cruciale investeringen in de publieke infrastructuur boekhoudkundig via afschrijvingen in de begroting op te nemen, conform het principe van de bedrijfsboekhouding. Concreet houdt dit in dat deze investeringen in de begroting mogen gespreid worden over een periode die langer is dan de eigenlijke constructieperiode. De Vlaamse Regering blijft open staan voor een dialoog met de Europese Commissie hieromtrent.

Geert Bourgeois

Minister-president van de Vlaamse Regering

INHOUDSTAFEL

Managementsamenvatting	4
Deel 1. Macro-economische ontwikkelingen in het Vlaams Gewest	9
1.1. Structuur en conjunctuur	9
1.2. Competitiviteit	11
1.3. Voorwaarden voor een innovatieve economie	13
Deel 2. Maatregelen voor de uitvoering van de landenspecifieke aanbevelingen	14
2.1. Landenspecifieke aanbeveling 1	14
2.2. Landenspecifieke aanbeveling 2	15
2.3. Landenspecifieke aanbeveling 3	16
2.4. Landenspecifieke aanbeveling 4	17
2.5. Landenspecifieke aanbeveling 5	24
2.6. Landenspecifieke aanbeveling 6	27
Deel 3. Vooruitgang inzake de verwezenlijking van de Vlaamse Europa 2020-doelstellingen	31
3.1. Werkzaamheid	31
3.2. Onderwijs	33
3.3. Onderzoek en ontwikkeling	34
3.4. Klimaat en energie	38
3.5. Armoede en sociale uitsluiting	41
Deel 4. Aanvullende hervormingsmaatregelen in uitvoering van de jaarlijkse groeianalyse 2015 en het gebruik van de structuurfondsen	45
4.1. De dynamiek in de arbeidsmarkten verbeteren en de hoge werkloosheid aanpakken	45
4.2. Pensioenhervormingen	46
4.3. Moderniseren van de stelsels voor sociale bescherming	46
4.4. Verbeteren van de flexibiliteit van de producten- en dienstenmarkten	47
4.5. Verbeteren van de randvoorwaarden voor bedrijfsinvesteringen	47
4.6. Verbeteren van de kwaliteit van investeringen in onderzoek en innovatie (O&I)	49
4.7. Verbeteren van de efficiëntie in het openbare bestuur	49
4.8. Gebruik van de EU-Structuurfondsen 2014-20	49
4.9. Industrieel beleid	50
Deel 5. Institutionele vraagstukken en participatie van belanghebbenden	52
5.1. Versterken van het draagvlak	52
5.2. Betrokkenheid Vlaams Parlement	52
5.3. Betrokkenheid sociale partners	52
5.4. Betrokkenheid (boven)lokale besturen en stakeholders	52
5.5. Uitleiding	54

MANAGEMENTSAMENVATTING

Vlaanderen is een actieve schakel binnen een **meerlagige bestuurscontext**. Het voorliggende Vlaams Hervormingsprogramma 2015 is daarvan een belangrijke uiting. Vlaanderen neemt met een eigen hervormingsprogramma eigenaarschap op binnen het Europees Semester.

Het VHP 2015 is als volgt opgebouwd:

- **deel 1** beschrijft de macro-economische ontwikkelingen in het Vlaams Gewest;
- in **deel 2** worden de structurele hervormingen en de beleidsmaatregelen die een antwoord geven op de landenspecifieke aanbevelingen van 8/07/2014 weergegeven;
- **deel 3** gaat in op de beleidsinitiatieven die de realisatie van de Vlaamse Europa 2020-doelstellingen een stapje dichterbij brengen;
- in **deel 4** wordt de link gelegd met de jaarlijkse groeianalyse 2015 (JGA);
- het laatste deel, **deel 5**, illustreert de governance in het kader van het Europees Semester. Er wordt niet alleen ingegaan op de betrokkenheid van het Vlaamse Parlement en de sociale partners, maar er worden ook een aantal goede praktijkvoorbeelden opgenomen, waarin wordt aangegeven hoe diverse stakeholders en de (boven)lokale besturen een niet te verwaarlozen bijdrage leveren aan het behalen van de Europa 2020-doelstellingen en ook uitvoering geven aan de landenspecifieke aanbevelingen.

De beleidsantwoorden op de landenspecifieke aanbevelingen 2014 (deel 2) die samen met de maatregelen beschreven in deel 3 de vooruitgang t.a.v. de Europa 2020-doelstellingen mogelijk maken, staan in dit VHP centraal. Er wordt ook rekening gehouden met een aantal boodschappen die de EC op 26/02/2015 in haar landverslag¹ over België formuleerde. Een kort overzicht van de belangrijkste maatregelen en initiatieven:

- de Vlaamse overheid gaat voor **gezonde overheidsfinanciën** en blijft ook inzetten op investeringen die zowel betrekking hebben op dringende maatschappelijke noden als op infrastructuur en kennis die nodig zijn om het economisch herstel te stimuleren. Belangrijk is dat deze beleidsimpulsen gebeuren op gezonde fundamenteën, waarbij een begroting in evenwicht wordt nagestreefd;
- **arbeidsmarkt**: Vlaanderen blijft inspanningen doen om iedereen aan het werk te krijgen d.m.v.: een vereenvoudiging van het doelgroepenbeleid; het opzetten van één systeem van tijdelijke werkervaring binnen de gesubsidieerde tewerkstelling; de uitbreiding van de activering van oudere werkzoekenden tot de leeftijd van 65 jaar; de versterking van de opvolging en controle van de beschikbaarheid van de werklozen, het arbeidsmigratiebeleid. Vlaanderen zet ook in op sterkere loopbanen d.m.v. het voeren van een coherent beleid rond arbeidsmarktgerichte opleiding en de invoering van een verplichte taalscreening voor anderstalige werkzoekenden. Wat de band **onderwijs-arbeidsmarkt** betreft, wordt ingezet op een betere aansluiting met het oog

¹ http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/csr2015/cr2015_belgium_nl.pdf

op het remediëren van vroegtijdig schoolverlaten, een geïntegreerd duaal stelsel van leren en werken, het Jeugdgarantie-implementatieplan;

- **onderwijs:** er wordt o.a. ingezet op een sterk basisonderwijs, een modernisering van het secundair onderwijs, de Vlaamse kwalificatiestructuur, de versterking van het hoger beroepsonderwijs, enzovoort;
- **klimaat en energie:** er worden maatregelen genomen om via een kostenefficiëntie de druk op de energiefactuur te beperken. Daarnaast kan o.a. verwezen worden naar het Vlaams mitigatieplan en het Vlaams klimaatfonds. Tal van maatregelen in de gebouwen- (derde Vlaams actieplan energie-efficiëntie, transitie duurzaam wonen en bouwen, ...) en vervoerssector (Mobiliteitsplan Vlaanderen, kilometerheffing voor zware vrachtwagens, ecologische hervorming van de verkeersbelasting, geïntegreerd openbaar vervoersbeleid, milieuvriendelijkere mobiliteits- en logistieke keten, ...) moeten de uitstoot van broeikasgassen omlaag halen;
- inzake **onderzoek, ontwikkeling en innovatie** wordt de 3%-doelstelling inzake onderzoek en ontwikkeling (O&O) herbevestigd en worden de volgende jaren middelen vrijgemaakt om de realisatie van deze doelstelling dichterbij te brengen (groeipad). Aandacht blijft ook gaan naar verbreden van de innovatiesteun en het investeren in een vereenvoudigde dienstverlening op maat;
- inzake **armoede** wordt ingezet op een meer structurele en minder projectmatige aanpak van het Vlaamse armoedebestrijdingsbeleid. Belangrijke maatregelen in dit verband zijn o.m. het inzetten op instrumenten die onderbescherming tegengaan, de armoedetoets, een correcte beeldvorming, de evaluatie van het armoededecreet, de opmaak van een nieuw actieplan armoedebestrijding 2014-2019.

Overzicht van de Europa 2020 kernindicatoren

Kernindicatoren Europa 2020	2005	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Streef- doel 2020	Afstand
Onderzoek en ontwikkeling Bruto binnenlandse uitgaven O&O (%)		2,06	2,12	2,29	2,40	2,42		3	0,58 ppt <i>Plaats 7 op 28 (in 2012)</i>
Schoolverlaten Vroegtijdige schoolverlaters (%)		8,6	8,6	9,6	9,6	8,7	7,5	5,2	2,3 ppt <i>Plaats 9 op 28 (in 2013)</i>
Hoger onderwijs 30-34 jarigen met diploma HO (%)		43,6	43,1	45,0	42,3	45,3	44,1	47,8	3,7 ppt <i>Plaats 9 op 28 (in 2013)</i>
Werkzaamheid Werkzaamheidsgraad totale bevolking, 25-64 jarigen (%)		72,3	71,5	72,1	71,8	71,5	71,9	76	4,1 ppt <i>Plaats 10 op 28 (in 2013)</i>
Broeikasgasemissies niet-ETS broeikasgas²emissies scope 13-20 (kton)	44.509	45.381	44.733	46.405	42.928	43.273		Verdeling tussen gewesten noodzakelijk <i>Plaats 17 op 28 (in 2012)³</i>	
Energie-efficiëntie Besparing finaal energiegebruik niet-ETS (GWh, % t.o.v. 2001-2005) Primair energiegebruik excl. Niet-energetisch (Mtoe)		32,9	32,0	33,8	31,6	31,1	32,0		(Vlaams streefdoel 9% energiebesparing t.o.v. gemiddelde 2001-2005) <i>Plaats 15 op 28 (in 2013)</i>
Hernieuwbare energie Aandeel hernieuwbare energie in bruto finaal energiegebruik (%)		2,9	3,9	4,5	4,5	5,6	5,8	Verdeling tussen gewesten noodzakelijk (Vlaamse richtinggevende doelstelling 10,5%⁴ in 2020) <i>Plaats 25 op 28 (in 2012)</i>	
Armoede of sociale uitsluiting Samengestelde indicator (% personen in armoede of sociale uitsluiting)		15,2	14,6	14,8	15,0	16,0	15,4	10,5% =-30% -280.000 personen t.o.v. 2008	4,9 ppt <i>Plaats 1 op 28 (in 2013)</i>

² Voor de periode 2013-2020 wordt door Europa alleen nog voor de niet-ETS sectoren een Belgische doelstelling opgelegd.

³ De positie is bepaald op basis van de evolutie van de totale Vlaamse broeikasgasemissies in de periode 1990-2012

⁴ Nota van de Vlaamse Regering van 31/01/2014 betreffende de vastlegging van de jaarlijkse bruto binnenlandse groenestroomproductie en indicatieve subdoelstellingen per hernieuwbare energiebron.

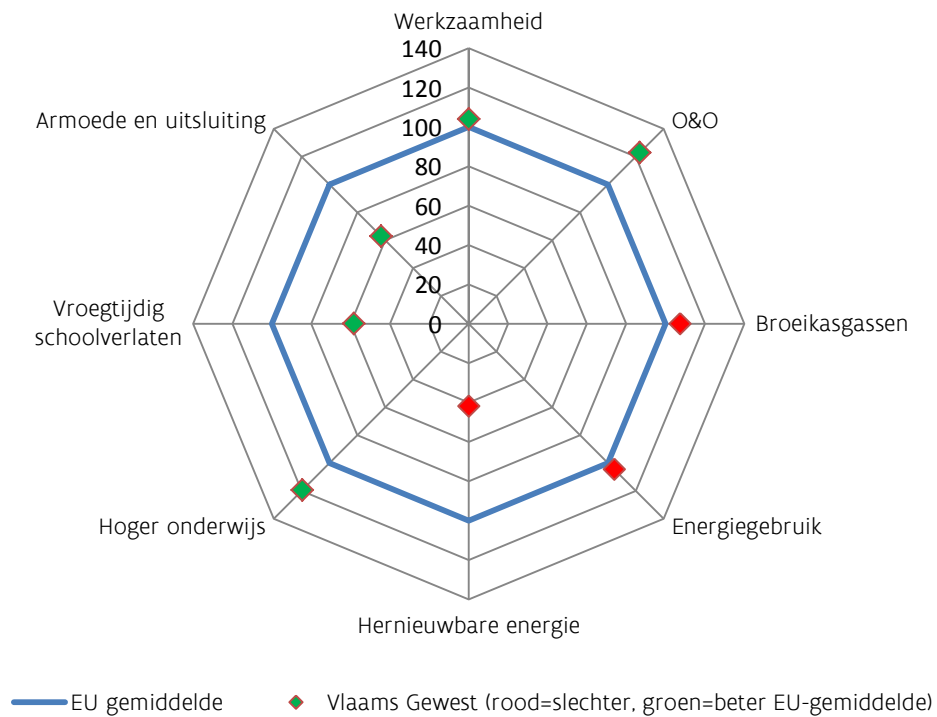
Uit bovenstaande tabel, kunnen volgende vaststellingen m.b.t. de Vlaamse Europa 2020-doelstellingen worden getrokken:

- **onderzoek en ontwikkeling:** de inspanningen van de Vlaamse Regering om meer middelen vrij te maken voor O&O lonen: van een percentage van 2,12 (2009), bereikte de indicator 2,42% in 2012, het hoogste ooit en in vergelijking met 2009 een vooruitgang van bijna 15%;
- **klimaat- en energiedoelstellingen:** het minpunt is het ontbreken van het lastenverdelingsakkoord voor de niet-ETS broeikasgasemissies voor de periode 2013-2020. Op het vlak van het terugdringen van de totale Vlaamse broeikasgasemissies werd vooruitgang geboekt: de emissies liggen in 2012 8% lager ten opzichte van het referentiejaar 1990 (de Vlaamse broeikasgasemissiereductiedoelstelling voor de periode 2008-2012 bedroeg 5,2%). Het aandeel hernieuwbare energie komt in 2012 uit op 5,8% (een verdubbeling sinds 2008) en inzake energie-efficiëntie wordt bijna het tussentijds doel van 9% energiebesparing in 2016 (t.o.v. het gemiddelde 2001-2005) behaald;
- **werkzaamheid:** Vlaanderen blijft onder het pre-crisis-niveau van 2008, voor 2013 wordt een werkzaamheidsgraad van 71,9% genoteerd;
- **onderwijs:** Vlaanderen haalt nu al EU-doelstellingen en zet de dalende trend inzake vroegtijdige schoolverlaters verder, zodat voor 2013 een cijfer van 7,5% wordt genoteerd. Wat het aandeel 30-34 jarigen met een hogeronderwijsdiploma betreft, wordt 44,1% behaald,
- **armoede of sociale uitsluiting:** de cijfers blijven vrij stabiel; er is voorlopig geen dalende trend waarneembaar.

Inzake armoede of sociale uitsluiting scoort Vlaanderen het best (plaats 1) in vergelijking met de EU-lidstaten. Inzake O&O bekleedt het plaats 7, inzake onderwijs plaats 9 en inzake werkzaamheid plaats 10. Wat de klimaat-en energiedoelstellingen betreft, hinkt Vlaanderen wat achterop, met respectievelijk een 15de (primair energiegebruik), een 17de (broeikasgasemissies) en een 25ste (hernieuwbare energie) plaats.

In Europees vergelijkend perspectief kan vastgesteld worden dat Vlaanderen voor vier van de vijf Europa 2020-doelstellingen beter scoort dan het EU-gemiddelde, maar dat het inzake de klimaat- en energiedoelstellingen minder goed scoort dan het EU28-gemiddelde (zie onderstaande figuur).

**Europa 2020 doelstellingen: vergelijking Europees gemiddelde (EU gemiddelde = 100)
en situatie Vlaams Gewest (meest recente data)**



Bron: Eurostat, verwerking SVR

DEEL 1. MACRO-ECONOMISCHE ONTWIKKELINGEN IN HET VLAAMS GEWEST

1.1 STRUCTUUR EN CONJUNCTUUR

Het **bruto binnenlands product (bbp)** is de meest verspreide maatstaf voor de geproduceerde welvaart in een land of regio. Hij wordt ook veelvuldig gebruikt in internationale vergelijkingen. De bron voor de macro-economische kengetallen is het databestand van HERMREG.

Het bbp van het Vlaamse Gewest wordt voor 2014 geschat op € 200,8 miljard koopkrachtpariteiten (KKP). Dat is goed voor 57,7% van het Belgische totaal. De Vlaamse economie is daarmee groter dan deze van veertien EU landen, waaronder Denemarken, Finland en Ierland. Het Vlaamse bbp per inwoner in 2014 wordt geschat op € 31.200 per inwoner. Dat is meer dan gemiddeld in de EU28 (€ 26.400 KKP). Als de EU28 = 100 gesteld wordt heeft het Vlaamse Gewest een index van 118,1 in 2014. Van de ons omringende buurlanden hebben Nederland en Duitsland een wat hoger bbp per inwoner (€ 33.200 KKP en € 32.700 KKP). Frankrijk scoort lager (€ 28.400 KKP). België heeft een iets hoger bbp per inwoner (€ 31.500 KKP) te wijten aan de aanwezigheid van de hoofdstad Brussel. Hoofdstedelijke gebieden herbergen vele zetels van administratieve, zakelijke en financiële instellingen en zijn generatoren van welvaart. Maar in België is het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest geografisch klein omschreven. Dat betekent dat nogal wat Vlamingen (en Walen) pendelen naar de hoofdstad en er bijdragen tot het bbp aldaar, terwijl ze hun inkomen meenemen naar huis. Dit is niet of veel minder zo in andere hoofdstedelijke gebieden, zoals Greater London, Île-de-France of Lazio Roma, waar wonen en werken veel meer in het hoofdstedelijke gebied zelf gebeurt. Door middel van pendelmatrices kan men daarvoor corrigeren. Aldus bereikt het bbp per inwoner in het Vlaamse Gewest € 33.700 KKP, hoger dan in de drie voornoemde buurlanden. Met de EU28 = 100 heeft het Vlaamse Gewest een index 127,4.

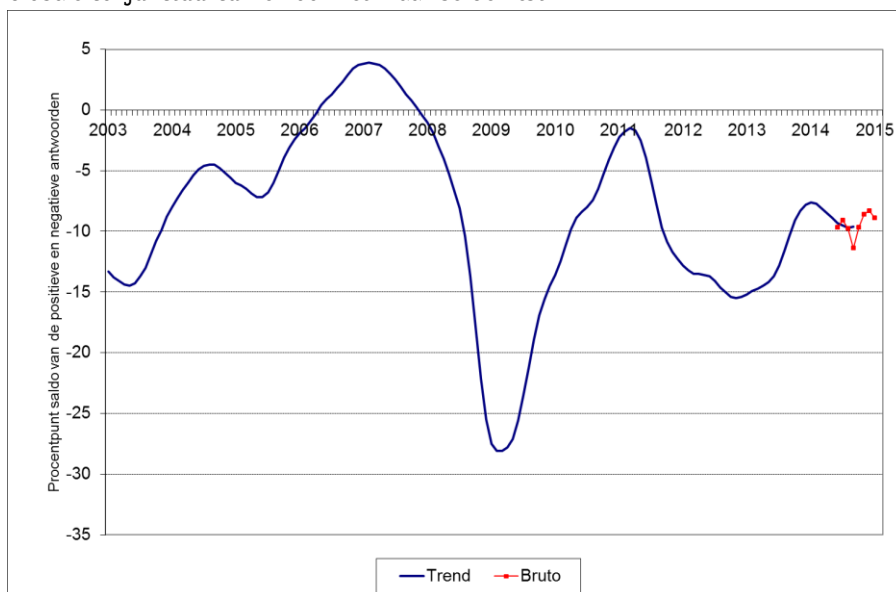
Het bbp per inwoner kan ontbonden worden in drie factoren: arbeidsproductiviteit x werkgelegenheidsgraad x aandeel bevolking op beroepsactieve leeftijd:

- een hoge arbeidsproductiviteit is ontegensprekelijk een troef van de Vlaamse economie. In 2014 wordt de arbeidsproductiviteit geraamd op € 76.100 per werkende. Gecorrigeerd voor pendelarbeid wordt dat zelfs op € 77.500. Het Vlaamse Gewest presteert daarmee duidelijk beter dan het EU28 gemiddelde (index 126,6 zonder pendelcorrectie, index 129,1 met pendelcorrectie). Enkel Luxemburg en Ierland zijn productiever. Het resultaat voor België situeert zich tussen de beide Vlaamse waarden. Op langere termijn verliest het Vlaamse Gewest een stuk van zijn voorsprong: in 2003 bedroegen de indices (bij EU28 = 100) 135,0 en 137,5 zonder en met pendelcorrectie. Dat is een aandachtspunt, omdat een hoge arbeidsproductiviteit de basis vormt voor hoge lonen;
- de Vlaamse werkgelegenheidsgraad wordt voor 2014 geschat op 63,5%. Met correctie voor pendelbewegingen zou dat 67,3% zijn. Dat is een gemiddeld resultaat (EU28 = 66,8%); Duitsland en Nederland doen het duidelijk beter (77,1% en 76,2%);

- de bevolking op beroepsactieve leeftijd, ten slotte, komt in het Vlaamse Gewest op 64,6% anno 2014. Ook daarmee onderscheidt het Vlaamse Gewest zich niet. De EU28 scoort hoger (65,9%). Dit is ook zo voor Nederland en Duitsland (66,4% en 66,3%). Frankrijk doet het wederom minder goed (63,3%). Het Belgische resultaat (65,5%) situeert zich boven het Vlaamse. Dit komt door de score van beide andere gewesten (vooral het Brusselse).

Vlaanderen heeft – net als de andere Europese landen – af te rekenen met vrij lage groeicijfers. De afwikkeling van de eurocrisis, bezuinigingen en geopolitieke spanningen zorgen voor onzekerheid en enige terughoudendheid bij producenten en consumenten. Het Federaal Planbureau (FPB) stelde in februari jl. de reële groeivoorzichten voor de Belgische economie neerwaarts bij tot 1% in 2015 (in september 2014 voorzag het FPB nog 1,5% reële groei in 2015). Dit omwille van zwakkere groeivoorzichten bij onze handelspartners en omwille van het incalculeren van besparingsmaatregelen die door de regering genomen werden. Het regionale middellange termijnmodel HERMREG raamt de Vlaamse reële economische groei op 1,5% voor 2014. Een recente inschatting voor 2015 zal beschikbaar komen aanstaande zomer. De Vlaamse conjunctuurcurve veerde op in de loop van 2013, maar vanaf februari 2014 was er opnieuw een afzwakking. Dit duurde tot het najaar van 2014, toen de recentere brutowaarden niet langer afnamen. Toch is het niveau van de Vlaamse conjunctuurcurve lager dan bijvoorbeeld in 2006-2007, jaren van goede conjunctuur en groei.

Globale conjunctuurcurve voor het Vlaamse Gewest



Bron: NBB

De werkloosheidsgraad (15-64 jaar, EAK definitie) kwam anno 2013 op 5,1% voor het Vlaamse Gewest. Dit is merkbaar lager dan het Belgische (8,5%) of EU28 (10,8%) gemiddelde. De verslechterende conjunctuur bracht wel een toename van de werkloosheidsgraad met zich mee de laatste jaren (immers 4,3% in 2011 en 4,6% in 2012). De Vlaamse jeugdwerkloosheidsgraad (15-24 jaar) is hoger (16,6%), maar ook hier doen België en de EU28 het slechter (23,7% en 23,4%).

De globale Vlaamse werkzaamheidsgraad in de leeftijdsgroep 20-64 jaar bedroeg 71,9% in 2013. Dit is hoger dan in België (67,2%) of de EU28 (68,3%). Toch is dit een aandachtspunt: de

doelstelling van 76% voor Vlaanderen tegen 2020 is nog niet behaald. Voorts ligt de Vlaamse werkzaamheidsgraad bij de oudere werknemers (55-64 jaar) met 42,9% onder het EU28 gemiddelde van 50,1%.

1.2 COMPETITIVITEIT

Het Vlaamse Gewest wordt met een historisch opgebouwde loonkostenhandicap (reeds aanwezig vóór 1996) geconfronteerd. Volgens het door het secretariaat van de Centrale Raad van het Bedrijfsleven (CRB) in december 2014 gepubliceerd Technisch verslag is de **loonhandicap** ten aanzien van Duitsland, Frankrijk en Nederland – de drie voornaamste buurlanden en tevens drie voornaamste handelspartners van België – , die van 1996 tot 2013 met 4,2% opgelopen was, in 2014 enigszins teruggelopen tot 2,9%. Het absolute niveau van de Vlaamse loonkost blijft wel degelijk hoger dan in de drie buurlanden. In 2012 kan de arbeidseenheidskost (= gemiddelde arbeidskost per werknemer én zelfstandige) geraamd worden op 51.138 euro per werkende in het Vlaamse Gewest, dat is 26,6% meer dan het gemiddelde van de 3 buurlanden. Voor de industrie alleen is de Vlaamse arbeidseenheidskost 60.681 euro per werkende, of 18,7% hoger dan het gemiddelde van de drie buurlanden. De recente data over de Vlaamse arbeidseenheidskost wekken dus geen verbazing. De Vlaamse loonkost is historisch hoog en dat noopte bedrijven ertoe te investeren in arbeidsbesparende en productieve productiewijzen.

De **loonkost per eenheid product (LEP)** is de verhouding van de loonsom tot de bruto toegevoegde waarde. Hij geeft weer in welke mate de loonkost kan gecompenseerd worden door de arbeidsproductiviteit. Het is daarmee een belangrijke competitiviteitsindicator. Hierna volgt een grafiek voor de industrie in het Vlaamse Gewest, België en het gemiddelde van de drie buurlanden. De focus richt zich op de industrie omdat die het meest onderhevig is aan internationale concurrentie. De LEP in de Vlaamse industrie kwam volgens SVR-berekeningen op 0,626 in 2012.

Loonkost per eenheid product in de industrie, verhouding Vlaams Gewest – 3 buurlanden en België – 3 buurlanden, 2003-2013

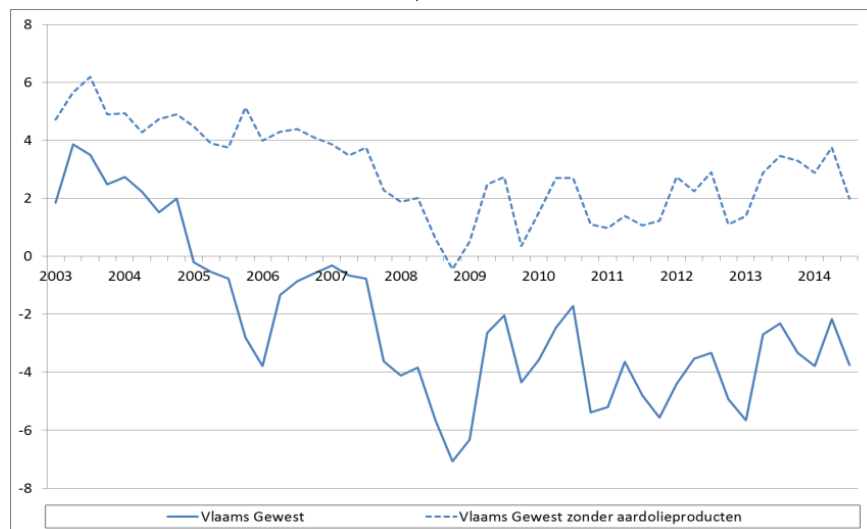


Bron: INR, Eurostat, verwerking SVR

De hoge productiviteit maakt dat de Vlaamse industrie vooralsnog de relatief hoge loonkost kan dragen, maar deze troef (= waarde < 1) wordt stilaan uitgehold (zie grafiek). België als geheel doet het voor de meeste jaren minder goed. Dit is hoofdzakelijk te wijten aan de relatief duurdere loonkost in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest. Er zij ten slotte vermeld dat de berekeningen voor de hele economie (incl. handel en diensten) op een ongunstiger positie wijzen voor het Vlaamse Gewest dan de 3 buurlanden.

De **uitvoerprestaties** zijn een andere belangrijke graadmeter van de competitiviteit van een economie. De totale Vlaamse uitvoer bestond in 2011 voor 81% uit goederen en 19% uit diensten. Het belang van diensten neemt toe met de tijd. In 2003 was de verhouding goederen / diensten 84%/16%. Hierna komt het genormaliseerd handelssaldo voor goederen aan bod. Dat is het saldo van export en import uitgedrukt in % van de som van export en import, of $(X-M) / (X+M) \times 100$, met X de goederenexport en M de goederenimport.

Genormaliseerd saldo van de goederenbalans, Vlaamse Gewest,
1ste kwartaal 2003 – 3de kwartaal 2014, in %



Bron: INR, verwerking SVR

Het totale handelssaldo was positief (overschot van de export op de import) tot 2005. Daarna verslechterde het stelselmatig tot bij de aanvang van 2009. Recent, vanaf 2013 tot het derde kwartaal van 2014 wordt het totale handelssaldo wat minder negatief. De invoer van ruwe aardolie is een belangrijke verklarende factor. Zonder aardolieproducten zou het Vlaamse handelssaldo vrijwel steeds positief zijn (en recent toenemend).

De onderstaande tabel geeft enig detail over de geografische bestemming van de Vlaamse uitvoer. De EU28 is en blijft de belangrijkste Vlaamse exportmarkt, alleen al omwille van de ligging van Vlaanderen tussen grote en welvarende West-Europese landen. In 2013 ging 67,5% van de Vlaamse export naar de EU28, waarvan 42,5% naar de drie buurlanden (bron: INR). Niettemin brokkelt het belang van de EU met de jaren wat af ten voordele van opkomende handelsblokken. Daarmee diversifieert de Vlaamse export zich geleidelijk aan.

Geografische spreiding Vlaamse uitvoer in 2009, 2012 en 2013 (%) naar de opkomende handelsblokken	2009	2012	2013
EU28	74,5	68,0	67,5
3 buurlanden (DE, FR, NL)	47,6	43,5	42,5
EU13 (nieuwe EU-lidstaten)	4,2	4,3	4,4
BRIC (Brazilië, Rusland, Indië en China)	5,2	7,7	7,5
Aziatische Tijgers (Hong Kong, Zuid-Korea, Singapore en Taiwan)	1,6	1,9	1,8
Next-11: Bangladesh, Egypte, Filippijnen, Indonesië, Iran, Mexico, Nigeria, Pakistan, Turkije, Vietnam, Zuid-Korea.	3,0	3,7	3,8

Bron: INR, verwerking SVR.

1.3 VOORWAARDEN VOOR EEN INNOVATIEVE ECONOMIE

Een belangrijke voorwaarde voor de uitbouw van een innovatieve economie is de aanwezigheid van **goed opgeleide arbeidskrachten**. Dit vereist vooreerst voldoende mensen aan het werk.

Wanneer **Vlaanderen met de rest van Europa wordt vergeleken**, dan doet Vlaanderen het erg goed op het vlak van werkloosheid (5%) en jeugdwerkloosheid (16,6%), maar is de Vlaamse werkzaamheidsgraad eerder middelmatig (71,9%) (2013) en scoort Vlaanderen zwak voor de werkzaamheid van 55-plussers (42,9%) (zie verder 3.1.1.). Vlaanderen wil **tegen 2020 76% van de Vlamingen op beroepsactieve leeftijd aan het werk** hebben. Met de **71,9%** is Vlaanderen daar nog meer dan 150.000 werkenden van verwijderd. Om een werkzaamheidsgraad van 76% te bereiken, moet de participatiegraad omhoog en moeten bijkomende jobs gecreëerd kunnen worden in de economie, waardoor ook meer laaggeschoolden en allochtonen aan het werk kunnen geraken. Daarnaast moet verder ingezet worden op langer werken en op duurzame loopbanen.

Het opleidingsniveau (zie verder 3.2.1.) blijft duidelijk hoger liggen dan het EU-gemiddelde of in de drie buurlanden, maar de voorsprong van Vlaanderen brokkelt lichtjes af met de tijd. Voldoende uitgaven voor **onderzoek en ontwikkeling** (O&O) (zie verder 3.3.1.) is een belangrijke vereiste om door te groeien naar een innovatieve economie. Het Vlaamse Gewest scoort in 2012 met 2,42% (BERD: 1,62, non-BERD: 0,80) uitgaven inzake O&O nog steeds onder de 3% norm, maar toch is er een stijgende tendens sedert 2009 (2,12%). De Scandinavische landen zijn toppers, maar ook Duitsland investeert relatief meer in O&O dan het Vlaamse Gewest. Een aandachtspunt is dat de O&O inspanningen in Vlaanderen geconcentreerd zijn bij grote bedrijven, dikwijls multinationals. Onder innovatie kan verstaan worden het introduceren van nieuwe of vernieuwde product- of procesinnovaties of organisatorische of marketinginnovaties. In 2012 deed 56% van de Vlaamse ondernemingen dit volgens de CIS-enquête. Dit is hoog. In Europees verband halen enkel Duitsland en het G-H-Luxemburg een hogere score.

DEEL 2. MAATREGELEN VOOR DE UITVOERING VAN DE LANDENSPECIFIEKE AANBEVELINGEN

INLEIDEND

Op 8/07/2014 richtte de Raad zes landenspecifieke aanbevelingen⁵ aan België. Deze hebben betrekking op de begroting, het belastingsysteem, pensioenen en vergrijzing, arbeidsmarkt-participatie, concurrentievermogen en broeikasgasemissies. Hierna worden de maatregelen opgesomd waarmee Vlaanderen uitvoering geeft aan de voor haar relevante aspecten uit de aanbevelingen.

2.1. LANDENSPECIFIEKE AANBEVELING 1

Na het corrigeren van het buitensporige tekort, krachtigere begrotingsmaatregelen voor 2014 te nemen gelet op het zich aftekenende verschil van 0,5 % van het bbp op basis van de voorjaarsprognose 2014 van de diensten van de Commissie die wijst op het gevaar van aanzienlijke afwijking ten opzichte van de vereisten van het preventieve deel van het stabiliteits- en groeipact. In 2015 de begrotingsstrategie die de vereiste aan passing van 0,6 % van het bbp in de richting van de middellangetermijndoelstelling moet waarborgen, waar mee ook aan de schuldregel zou worden voldaan, aanzienlijk te versterken. Daarna, totdat de middellangetermijndoelstelling is verwezenlijkt, de voorgenomen jaarlijkse structurele aanpassing in de richting van de middellangetermijndoelstelling voort te zetten, overeenkomstig het vereiste van een jaarlijkse structurele aanpassing van ten minste 0,5 % van het bbp, en een grotere aanpassing te realiseren als de economische omstandigheden meezitten of zulks nodig is om aan de schuldregel te voldoen, teneinde de hoge schuldquote van de overheid op een duurzaam neerwaarts traject te brengen. Te zorgen voor een evenwichtige bijdrage van alle bestuursniveaus aan het nakomen van de begrotingsregels, met inbegrip van de regel inzake structureel begrotingsevenwicht, door middel van een bindend instrument waarvan een uitdrukkelijke uitsplitsing van de doel stellingen in een planningperspectief op middellange termijn deel uitmaakt.

2.1.1. Zorgen voor een evenwichtige bijdrage van alle bestuursniveaus m.b.t. het nakomen van de begrotingsregels

De Vlaamse Regering zet in op gezonde overheidsfinanciën waarbij een begroting in evenwicht wordt nagestreefd. Door de 6de staatshervorming neemt de budgettaire massa van Vlaanderen in 2015 aanzienlijk toe en krijgt Vlaanderen er heel wat bevoegdheden bij. Daarmee kan er meer dan ooit tevoren een eigen beleid uitgestippeld worden dat gezinnen, ondernemingen en verenigingen versterkt. Daar een solide budgettaire basis de beste uitgangspositie vormt om de uitdagingen waar Vlaanderen voor staat aan te gaan, werd ook voor het begrotingsjaar 2015, ondanks de moeilijke omgevingsfactoren (tegenvallende groei, impact verstrengde Europese begrotingsregels), een begroting in evenwicht ingediend. Bij de begrotingsopmaak werd er hiertoe voor een totaalbedrag van 1,15 miljard euro aan maatregelen genomen. Voor deze inspanning werd in de eerste plaats gekeken naar de eigen werking van de Vlaamse overheid: er werd gezorgd voor efficiëntere overheidsstructuren, de werkingsmiddelen en het inzetten

⁵ http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/csr2014/csr2014_council_belgium_nl.pdf

op kerntaken. Daarnaast werd ook de kostendeckingsgraad van een aantal diensten verhoogd en werden de uitgaven voor sommige nieuwe bevoegdheden ingeperkt.

Dankzij deze inspanningen zijn er nieuwe beleidsimpulsen mogelijk ten belope van 98 miljoen euro. Zo zullen er in 2015 nieuwe investeringen gebeuren in welzijn, onderwijs en mobiliteit. Ook voor innovatie, leefmilieu en informatisering wordt extra investeringsruimte voorzien. Hiermee wordt er ingezet op zowel dringende maatschappelijke noden als op infrastructuur en kennis die nodig zijn om het economisch herstel te stimuleren. Teneinde dit bij de begrotingsopmaak 2015 vooropgesteld evenwicht ook effectief te kunnen realiseren zal de Vlaamse Regering de uitvoering van de begroting nauwgezet monitoren en indien nodig bijsturen. De eerste begrotingsaanpassing voor 2015 werd reeds vervroegd ingepland en zal in april gefinaliseerd worden.

2.2. LANDENSPECIFIEKE AANBEVELING 2

Het belastingsysteem in zijn geheel evenwichtiger en billijker te maken en in te zetten op een grootschalige fiscale hervorming die gericht is op het verlichten van de belastingdruk op arbeid, het vereenvoudigen van het belastingsysteem, het efficiënter maken van de btw, het verruimen van de belastinggrondslagen, het verminderen van het aantal aftrekmogelijkheden, het dichten van achterpoortjes en het laten uitdoven van subsidies met schadelijke milieugevolgen.

2.2.1. Verlichten van de belastingdruk op arbeid

Ingevolgde de zesde staatshervorming werd de fiscale autonomie van de gewesten uitgebreid. Zo verwierven de gewesten onder meer ruimere bevoegdheden om opcentiemen te heffen op de personenbelasting. Verder werden onder meer de fiscale uitgaven voor het verwerven of behouden van de eigen woning een exclusief gewestelijke bevoegdheid. In het kader van de consolidatie van de Vlaamse overheidsfinanciën werden de opcentiemen in Vlaanderen niet verhoogd. De modaliteiten van het systeem van de woonbonus werden aangepast ten einde de kostprijs beheersbaar te houden. Door de zesde staatshervorming werden de gewesten ook bevoegd voor de vermindering van de werkgeversbijdragen voor doelgroepen. Zie verder onder 2.4.1 (*antwoord op LSA 4*).

2.2.2. Milieuvriendelijker fiscaal beleid

Een recente studie over een **vergroening van de fiscaliteit** onderzocht - in opdracht van de Vlaamse overheid - de economische, ecologische en sociale effecten van de invoering van verschillende milieubelastingen (federale en Vlaamse) en het aanwenden van deze inkomsten voor het verlagen van de loonkosten of het verhogen van nettolonen (verlagen personenbelasting) in Vlaanderen. Naast de positieve milieu-impact hebben deze ingrepen steeds een licht positieve impact op het BBP, de ISEW en de werkgelegenheid. De resultaten kunnen nu gebruikt worden om een concreet lastenverschuivingsscenario uit te werken.

In het intergewestelijk politiek akkoord van 21/01/2011 tot hervorming van de verkeersbelastingen werd een **ecologische hervorming van de verkeersbelasting** vooropgesteld met een fundamentele wijziging van de heffingsgrondslag. Het vervangen van de fiscale pk als heffingsgrondslag door een milieugerelateerde graadmeter leidt tot een

duurzame, ecologische hervorming van de verkeersbelasting, gebaseerd op het 'vervuiler betaalt'-principe. Het is de bedoeling dat deze hervorming budgetneutraal zal worden geïmplementeerd, zodat de globale fiscale druk voor de weggebruikers niet verhoogt.

2.2.3. Invoering mobiliteitsbudget

De bedoeling van het **mobilitéitsbudget** is werknemers, in functie van hun persoonlijke mobiliteitsbehoefte, een keuze tussen verschillende valabele vervoersalternatieven te geven. Het gebruik van een persoonsgebonden, multimodaal mobiliteitsbudget biedt de mogelijkheid om het aantal met de bedrijfswagen afgelegde kilometers te reduceren en op die manier bij te dragen aan een modal shift die de milieuschadelijke impact van het wegvervoer terugdringt. Om de invoering van een mobiliteitsbudget op een grotere schaal te kunnen implementeren, is overleg met de federale overheid lopende, opdat de benodigde aanpassingen aan (para)fiscaliteit en arbeidswetgeving zouden worden gerealiseerd. Momenteel is een proefproject in uitvoering, geïnitieerd en begeleid door het Vlaams Instituut voor Mobiliteit, dat o.a. de invoering van een mobiliteitsbudget bij een groter aantal partners faciliteert.⁶ De eerste resultaten worden in de zomer van 2016 verwacht.

2.3. LANDENSPECIFIEKE AANBEVELING 3

De toekomstige stijging van de overheidsuitgaven in verband met de vergrijzing, met name voor pensioenen en langdurige zorg, te beheersen door meer inspanningen te leveren om de kloof tussen de werkelijke en de wettelijke pensioenleeftijd te verkleinen, de mogelijkheden om vroeger met pensioen te gaan vervroegd af te bouwen, actief ouder worden te bevorderen, de pensioenleeftijd aan te passen aan de ontwikkeling van de levensverwachting, en de overheidsuitgaven voor langdurige zorg kostenefficiënter te maken.

2.3.1. Overheidsuitgaven langdurige zorg kostenefficiënter maken

De zesde staatshervorming biedt nieuwe financiële hefboomen. In de ouderenzorg zal werk gemaakt worden van een beleid dat de oudere met een persoonsvolgend budget wapent om zijn weg te vinden binnen een netwerk van zorg.⁷ De toename van het zorgzwaarteprofiel van residenten in de woonzorgcentra is een bezorgdheid om de financiering te optimaliseren binnen de huidige budgetmiddelen. Andere aandachtspunten in de ouderzorg hebben betrekking op meer dagopvang mogelijk maken (Besluit van de Vlaamse Regering m.b.t. de collectieve autonome dagopvang) en residentiële opname langer uitstellen. Er kan ook melding gemaakt worden van de beleidsintenties om de eerstelijnsgezondheidszorg 'patient centered' te reorganiseren en een betere samenhang tussen het zorg- en ondersteuningsaanbod te realiseren d.m.v. een geïntegreerde zorgorganisatie.

⁶ Meer informatie over het proefproject is beschikbaar via <http://www.vim.be/projecten/i-mobiliteitsbudget>.

⁷ Tot voor de zesde staatshervorming werden voor het verlenen van bijkomende erkenningen zoals Rust- en Verzorgingstehuizen (RVT), middelen van de federale overheid beschikbaar gesteld via protocolakkoorden.

2.4. LANDENSPECIFIEKE AANBEVELING 4

De arbeidsmarktparticipatie te verhogen, in het bijzonder door de financiële prikkels die werken onaantrekkelijk maken te beperken de arbeidsmarkt toegankelijker te maken voor outsiders zoals jongeren en personen met een migratieachtergrond, de beroepsmobiliteit te vergroten, en discrepanties tussen aangeboden en gevraagde vaardigheden en het probleem van vroegtijdig schoolverlaten aan te pakken. Overal in het land de partnerschappen tussen de overheid, openbare arbeidsbemiddelingsdiensten en onderwijsinstellingen te versterken om in een vroeg stadium gepersonaliseerde bijstand aan jongeren te verlenen.

2.4.1. Iedereen aan het werk

Om de ambitieuze doelstelling van een werkzaamheidsgraad van 76% tegen 2020 effectief te halen investeert de Vlaamse Regering vooreerst in het invullen van jobs via een **Vlaams doelgroepenbeleid**. Aangezien we uitgaan van een federale structurele lineaire loonlastenverlaging stimuleren we het aanwerven en aan het werk houden van bepaalde doelgroepen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt. Om de efficiëntie en effectiviteit van het doelgroepenbeleid te verhogen wordt het aantal maatregelen beperkt tot drie doelgroepen, met name jongeren, 55-plussers en personen met een arbeidshandicap. Zo creëren we extra ruimte om de loonkosten van deze doelgroepen te verlagen en hen zo meer kansen te bieden op de arbeidsmarkt. Deze hervorming maakt deel uit van het Banenpact dat wordt uitgewerkt door de Vlaamse Regering en de sociale partners. Op 23/01/2015 werd een eerste conceptnota goedgekeurd door de Vlaamse Regering. De nota werd voor advies voorgelegd aan de sociale partners.

Het Gezamenlijk Werkgelegenheidsverslag van de EU waarschuwt voor de stijgende langdurige werkloosheid. Het laatste jaar is in de EU het aandeel langdurig werklozen in de totale werkloze bevolking verder gestegen van 45,3% tot 48,7% in 2013. Het Vlaamse gewest scoort beter met 32,8% beter dan het EU gemiddelde en het Brussels Hoofdstedelijk (56,7%) en Waals Gewest (51,6%). Niettemin blijft op 1 op 3 van de Vlaamse werkzoekenden langer dan 2 jaar werkloos. In 2014 kende Vlaanderen gemiddeld 60.522 werkzoekenden die langer dan 2 jaar werkzoekend zijn en althans theoretisch aan de voorwaarden voor werkervaring kunnen voldoen. Van die langdurige werkzoekenden is gemiddeld 56% kortgeschoold. 53% is ouder dan 50 jaar, 24% is allochtoon en 26% heeft een arbeidshandicap. Tegelijkertijd zijn er 300 C-IBO's, de IBO voor langdurig werkzoekenden, gestart.

In haar Werkprogramma 2015 kondigt de EC aan een aanbeveling te zullen formuleren aan de lidstaten om langdurige werkloosheid te bestrijden. **Het Vlaams Regeerakkoord kondigt alvast een grondige hervorming aan.** Maatregelen die focussen op gesubsidieerde tewerkstelling worden omgevormd naar tewerkstellingsinstrumenten in de private en publieke sector (waaronder ook het lokale niveau) die de instroom en doorstroom van werkzoekenden bevorderen. Concreet wordt **één systeem van tijdelijke werkervaring** voorzien waarbij de focus ligt op het **activeren van langdurig werkzoekenden**. Onder meer de volgende maatregelen zullen (gedeeltelijk) worden geïntegreerd: PWA, artikel 60§7 en artikel 61, ProjectGesco's en WEP+.

Zoals voorzien wordt begin 2015 met de uitvoering van het **collectief maatwerkdecreet** en het decreet lokale diensteneconomie gestart en wordt bijzondere aandacht aan

doorstroomtrajecten besteed. We evalueren de decreten Maatwerk en Lokale Diensteneconomie op o.a. de gerealiseerde doorstroom en de duurzaamheid ervan, de duurtijd van de trajecten en de competentieversterking van de individuele werknemers, de effecten op de organisaties en sturen we bij waar nodig. Een beperkt **groeipad voor de sociale economie** wordt voorzien.

Het **Vlaams activeringsbeleid** zal de komende legislatuur ook sterk inzetten op **jongeren** en in het bijzonder ongekwalificeerde schoolverlaters. Er wordt verder gewerkt aan een betere aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt met het oog op het remediëren van vroegtijdig schoolverlaten. In antwoord op de Jeugdwerkgarantie garanderen we voor elke jongere werkzoekende een aanbod op maat. En we investeren nog meer in formules van werkplekleren en stimuleren de aanwerving en inzetbaarheid van laaggeschoolde jongeren.

Het Vlaamse (EAK-) jeugdwerkloosheidscijfer (in 2012: 12,8%) ligt al jaren duidelijk lager dan het Europese gemiddelde (in 2012: 22,8%), de Waalse jeugdwerkloosheid (27,1%) en de Brusselse jeugdwerkloosheid (36,4%). De voorbije jaren bereikte de Vlaamse jeugdwerkloosheid met 16,6% in 2013 een piek, terwijl het EU-gemiddelde min of meer stabiel bleef met zo'n 22,4% in 2014. Deze toename is vooral te wijten aan de aanhoudend zwakke economische conjunctuur.

Om de ongekwalificeerde uitstroom te remediëren wordt verder ingezet op werkplekleren en Werkinleving voor Jongeren (WIJ!). Samen met de instapstages en de Individuele Beroepsopleiding (IBO) maakt de WIJ! deel uit van een **driededige aanpak naar werkervaring voor ongekwalificeerde jongeren** die op termijn moet leiden tot een kwalificatieplicht en werkervaringsgarantie voor de hele groep van ongekwalificeerde schoolverlaters.

In 2014 kregen 2945 jongeren de kans een **Werkinlevingstraject** te volgen, waarvan zowat de helft in Antwerpen (1470). Ook in West (287)- en Oost (695)-Vlaanderen, Limburg (434) en Vlaams-Brabant (59) werden WIJ-trajecten opgestart. Tegelijkertijd werden 589 instapstages georganiseerd, waarbij vooral de doelgroep kortgeschoolden (485) werden bereikt. In totaal zullen meer dan 6000 jongeren zonder diploma de volgende jaren een intensieve begeleiding op maat krijgen om zo hun kansen op en job te vergroten. Het gaat om jongeren tussen de 18 en 25 jaar die nooit hun school hebben afgemaakt en nu werkloos thuis zitten. Hiervoor wordt de komende drie jaar bijna **elf miljoen euro** vrijgemaakt.

In 2012 werden 11.979 **IBO-trajecten** opgestart; eind 2014 waren dat er 12.838. Dat betekent dat zo'n 76% van het objectief werd gerealiseerd. Door de aanhoudende economische conjunctuur zijn werkgevers minder snel bereid tot vaste aanwervingen, waardoor het aantal vacatures voor IBO terugloopt.

M.b.t. het **bereik van IBO en WIJ!** valt het relatieve verschil op tussen de regio's. Meerdere oorzaken kunnen aan de basis hiervan liggen: externe arbeidsmarktfactoren, de aard van de toeleiding, de lokale betrokkenheid. Daarom zal in 2015 worden ingezet op het verhogen van de lokale betrokkenheid en het intensiveren van contacten met sectoren om te komen tot een hoger bereik. Wat de WIJ! betreft zal het bereik worden uitgebreid tot buiten de centrumsteden.

De activering van **oudere werkzoekenden** tot de leeftijd van 65 jaar wordt uitgebreid en er wordt voorzien in één doelgroepkorting om de loonlast te verlagen voor het aanwerven van 55 plussers. Vlaanderen wil ook de arbeidsmarktpositie van allochtone werkzoekenden verbeteren door sterker in te zetten op een geïntegreerd taalbeleid.

De **opvolging en controle** van de beschikbaarheid van de werklozen wordt versterkt. In overleg met de federale overheid wordt het normatief kader voor de regelgeving inzake passende betrekking, actief zoekgedrag, administratieve controle en sancties verfijnd. De VDAB zal deze bevoegdheid efficiënter kunnen uitvoeren door een volledige integratie in haar maatgericht bemiddelings- en begeleidingsmodel. De VDAB wordt ook bevoegd om het **zoekgedrag te controleren**. Indien een werkzoekende onvoldoende inspanning levert of afspraken niet nakomt, zal een **sanctie** opgelegd worden. De vrijstelling van controle op de beschikbaarheid kan enkel binnen een VDAB erkend traject naar werk. De VDAB zal het kader voor de rechten en plichten van de werkzoekenden, de werkgever en de bemiddelingsdienst actualiseren en vervolgens helder en transparant communiceren.

Vlaanderen maakt werk van een **arbeidsmigratiebeleid** dat deel uitmaakt van een globaal Vlaams arbeidsmarktbeleid. De Vlaamse arbeidsmarkt stopt immers niet aan de grenzen. Samenwerking met Wallonië, Brussel, de buurlanden en de rest van Europa is aangewezen. Vooreerst moet ingezet worden op de activering van de aanwezige arbeidsreserve, alsook een verdere verhoging van de interregionale mobiliteit met Brussel en Wallonië.

Daarnaast moet werk gemaakt worden van een actief arbeidsmigratiebeleid voor werknemers en zelfstandigen dat afgestemd is op de specifieke noden van de Vlaamse arbeidsmarkt. Een flexibele instroom van hooggeschoolde werknemers, alsook van middengeschoolden via een dynamische knelpuntberoepenlijst wordt voorzien. Het nieuwe kader ten gevolge van de **Single Permit richtlijn** dient transparant, eenvoudig en rechts zeker te zijn, rekening houdend met de gecombineerde vergunning voor arbeid en verblijf.

Via het activerings- en competentiebeleid verbeteren we de **arbeidsmarktpositie van allochtone werkzoekenden**. Zo zetten we sterker in op een geïntegreerd taalbeleid, competentieversterkende acties en specifieke toelidings- en werkervaringstrajecten voor laaggeschoolde jongeren, met een bijzondere focus voor de stedelijke problematiek. We bestrijden ook discriminatie op de arbeidsmarkt, preventief zowel als curatief.

Met nieuwe streefcijfers voor collega's met een migratieachtergrond, vrouwen in top –en middenkader en collega's met een handicap wil de Vlaamse overheid zelf een aantal drempels wegwerken bij aanwervingen. De acties voor een divers personeelsbeleid maken deel uit van het nieuwe **gelijkedansen –en diversiteitsplan** dat op 30/01/2015 werd goedgekeurd door de Vlaamse Regering.

2.4.2. Sterkere loopbanen

De kern is meer maatwerk in de begeleiding en ondersteuning van werkzoekenden en werkenden, en een doorgedreven competentiebeleid in de bedrijven. Deze visie vereist zowel bij werkgevers als werknemers een omslag in het klassieke denken, van jobzekerheid naar

loopbaanzekerheid. We willen daarom mensen versterken in hun loopbaan zodat ze de overgang kunnen maken van werkloosheid naar werk, van gezin naar werk,... en hun loopbaan waar nodig kunnen bijsturen.

Er wordt een coherent beleid rond **arbeidsmarktgerichte opleiding** gevoerd. Dit betekent een integratie van verschillende bestaande instrumenten (opleidingscheques, betaald educatief verlof, opleidingskrediet) in een instrument dat werkenden toelaat om zich bij te scholen of te heroriënteren om een andere beroepsloopbaan te starten. De ondersteuning kan bestaan uit financiële ondersteuning of bijkomend verlof of een combinatie van beide. De ondersteuning gebeurt via maatwerk en een vraaggericht financieringssysteem.

Omdat een gebrekkige kennis van het Nederlands een grote drempel is naar tewerkstelling – in het bijzonder voor personen met een vreemde herkomst - wordt een **verplichte taalscreening** ingevoerd voor alle anderstalige werkzoekenden in functie van hun traject naar werk. Bij onvoldoende kennis van het Nederlands wordt hen een opleiding Nederlands gegeven in een begeleidingstraject bij VDAB of partners van VDAB. De opleiding Nederlands kan geïntegreerd gevolgd worden met een beroepsopleiding of op de werkvloer. Wie een opleiding Nederlands weigert, wordt gesanctioneerd zoals bij een weigering van andere opleidingen.

Voor de **basisopleiding Nederlands (NT2)** wordt het huidige afsprakenkader bijgestuurd tot concrete afdwingbare afspraken. Het NT2-aanbod wordt afgestemd op de noden van cursisten, onder meer door te voorzien in meer gespreide instapmomenten en meer intensieve basisopleiding en meer geïntegreerde leertrajecten. Er wordt gezorgd voor een optimale geografische spreiding. Hiertoe worden het aanbod opleidingsverstrekkers voor de basisopleiding uitgebreid.

2.4.3. Inzetten op de combinatie arbeid en gezin

De **regionalisering van dienstencheques** biedt de mogelijkheid om een blijvende impuls te geven aan de werkzaamheidsgraad door de werkenden te ondersteunen in hun combinatie arbeid en privé. Daarnaast is het stelsel van de dienstencheques een belangrijk instrument in de strijd tegen het zwartwerk en de activering van laaggeschoolde en langdurig werkzoekenden.

Na uitwerking van afdoende alternatieven om de toeleiding van werkzoekenden naar het dienstencheque-circuit te verzekeren, **wordt de verplichting om 60% werkzoekenden of leefloners** aan te werven afgeschaft. Er wordt gezorgd voor een betere integratie en taalverwerving van werknemers van vreemde origine. Aanvullende thuiszorg en dienstencheques zijn complementair maar toch duidelijk van elkaar gescheiden.

Vlaanderen ondersteunt de combinatie arbeid-gezin. Voor alle werknemers wordt **één Vlaams systeem uit ter ondersteuning van thematische verloven voor zorg**, complementair aan de federale uitkering voor deze thematische verloven uitgewerkt.

Vlaanderen bouwt verder aan een **kwaliteitsvolle kinderopvang voor baby's en peuters** en de buitenschoolse opvang wordt, in samenwerking met alle partners, beter afgestemd op de leefwereld van schoolkinderen met het oog op een goede combinatie arbeid-gezin. In functie van betaalbare en kwaliteitsvolle kinderopvang is het realiseren van een groeipad tegen de achtergrond van de bepalingen in het decreet voor kinderopvang van baby's en peuters

gepland. De Vlaamse overheid wil stap voor stap voldoende, kwaliteitsvolle kinderopvang voor baby's en peuters realiseren die voor iedereen toegankelijk is. De opvang moet zowel betaalbaar zijn voor de ouders als financieel leefbaar voor de opvangsector. Het realiseren van het groeipad moet in combinatie gezien worden met het realiseren van een voortgangplan decreet kinderopvang van baby's en peuters, zodat o.a. op langere termijn kan opgevolgd worden of de doelstellingen van het decreet worden bereikt.

2.4.4. Alle kinderen stevige fundamenteën geven door een sterk basisonderwijs

Om met maximale kansen op succes het leerplichtonderwijs te doorlopen is het belangrijk dat kinderen zo vroeg mogelijk aan het kleuteronderwijs deelnemen, in het bijzonder in functie van een vlotte taalverwerving Nederlands vanaf jonge leeftijd. Hierbij is een **hogere participatie van kinderen aan het kleuteronderwijs** cruciaal, gezien de positieve impact op het vervolg van de schoolloopbaan. Er wordt daarom meer aandacht gegeven aan de allerjongsten vanaf drie jaar. Er zal bekeken worden wat de rol van nieuwe voorzieningen zoals de Huizen van het Kind hierin kan zijn. Ook zal hierover samengewerkt worden met de Centra Leerlingenbegeleiding (CLB's) en Kind en Gezin, dit laatste om niet-ingeschreven kleuters naar de kleuterschool toe te leiden, en dit bij alle bevolkingsgroepen.

In het lager onderwijs ligt de focus op de algemene vorming van het kind, via een geïntegreerde benadering. Er wordt sterk ingezet op het delen van expertise (via praktijkonderzoek en door uitwisseling tussen scholen), o.a. inzake differentiatie, competentieontwikkeling van leerkrachten lager onderwijs en de overgang basis- en secundair onderwijs.

2.4.5. Een omvattend beleid inzake leerrecht, spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten

Om het recht van elke leerling op kwaliteitsvol onderwijs en leerlingenbegeleiding (leerrecht) te garanderen zal er **één omvattend beleid omtrent leerrecht, spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten** worden uitgewerkt. Deze drie thema's zijn sterk met elkaar verwant en vragen een gelijkaardige aanpak. Voor de uitwerking van dit geïntegreerd actieplan zullen acties overgenomen en aangevuld worden uit de reeds bestaande actieplannen⁸. Deze zullen verder uitgerold worden in het kader van dit plan.

Er wordt ingezet op het bestrijden van vroegtijdig schoolverlaten door een preventief beleid inzake spijbelen uit te werken en lokaal wordt een aanklappend beleid voor jongeren die dreigen uit te vallen en uitvallen, verankerd. Op die manier wil Vlaanderen het leerrecht van elke jongere garanderen om ervoor te zorgen dat zoveel mogelijk jongeren een onderwijskwalificatie behalen.

Met dit geïntegreerde actieplan wordt er in de eerste plaats ingezet op preventieve acties om spijbelgedrag te voorkomen. Samen met de lokale besturen, de CLB's en andere lokale partners wordt bekeken hoe dit 'aanklappend' beleid kan worden uitgewerkt voor die jongeren die spijbelen en dreigen de school vroegtijdig te verlaten. Voor elke leerling dient het leerrecht

⁸ Het actieplan vroegtijdig schoolverlaten en het actieplan spijbelen en andere vormen van grensoverschrijdend gedrag.

gegarandeerd te worden door een continuüm van onderwijs-welzijn trajecten op te zetten op maat van jongeren die dreigen uit de boot te vallen of die tijdelijk niet in een onderwijscontext kunnen opgevangen worden. Dit zal gebeuren in samenwerking en in dialoog met de onderwijspartners en andere beleidsdomeinen zoals Welzijn en Werk, maar ook met lokale besturen.

2.4.6. Het secundair onderwijs moderniseren

Het Vlaamse secundair onderwijs behoort internationaal tot de top. Om dit te behouden zullen de sterktes verder worden uitgebouwd en de verbeterpunten aangepakt en zal er worden ingezet op kwaliteitsvol onderwijs voor iedere leerling. Het oriënteringstraject van leerlingen zal worden versterkt en de aansluiting op het hoger onderwijs en de arbeidsmarkt verbeterd.

Het **masterplan secundair onderwijs** zal in nauw overleg met het onderwijsveld en de sociale partners worden uitgevoerd. In de eerste graad kunnen leerlingen hun interesses, talenten en competenties verkennen. Er zal voldoende ruimte zijn om sterke leerlingen uit te dagen en leerlingen die dat nodig hebben extra ondersteuning te geven. In de tweede en de derde graad wordt het huidige studieaanbod geactualiseerd en gerationaliseerd. De hiërarchie tussen de onderwijsvormen wordt weggewerkt.

Elke studierichting moet een goede aansluiting verzekeren met het hoger onderwijs en/of de arbeidsmarkt. Daarvoor komt er een betere afstemming van de eindtermen op de startcompetenties van het hoger onderwijs en leiden alle arbeidsmarktgerichte studierichtingen tot één of meer beroepskwalificaties. In het bijzonder komt er meer aandacht voor de opwaardering van het technisch en beroepsonderwijs. Werkplekleren wordt een structureel onderdeel van de arbeidsmarktgerichte studierichtingen. Zo zijn stages sinds 1/09/2014 al verplicht in meer dan 140 richtingen en zal deze verplichting de volgende jaren worden uitgebreid.

2.4.7. Discrepanties aangeboden en gevraagde vaardigheden wegwerken: nieuw duaal stelsel leren en werken

Duaal leren houdt in dat jongeren meer dan nu ervaring opdoen op de werkvloer, op die manier een kwalificatie behalen en dus beter voorbereid zijn op de arbeidsmarkt. Doel is om de vele stelsels van leren en werken te vereenvoudigen. Op 23/01/2015 heeft de Vlaamse Regering de **conceptnota duaal leren** goedgekeurd. De nota werd voor advies voorgelegd aan de VLOR, de SERV en Syntra Vlaanderen.

Het geïntegreerd duaal stelsel van leren en werken, wordt beleidsmatig en maatschappelijk als gelijkwaardig beschouwd met alle andere vormen van secundair onderwijs en biedt perspectief voor jongeren én ondernemers. De nieuwe Vlaamse bevoegdheid - het industriële leerlingwezen - is hiervoor een hefboom. De sectorale vertaling van dit beleid gebeurt via het instrument van de sectorconvenants. Duale opleidingsvormen zijn een volwaardige kwalificerende opleiding en een nuttig instrument in de strijd tegen ongekwalificeerde uitstroom en jeugdwerkloosheid. Ook voor jongeren zonder diploma die ouder zijn dan 18 jaar, kan een duaal leer-werktraject een passende oplossing zijn om een kwalificatie te halen.

Het duaal leren wordt dus uitgebouwd als een volwaardige leerweg die tot doelstelling heeft te leiden tot een onderwijskwalificatie. Indien dat niet haalbaar is, is het minimum dat Vlaanderen wil afleveren een erkende beroepskwalificatie of een deelcertificaat. Via duaal leren

kunnen jongeren goed voorbereid doorstromen naar de arbeidsmarkt en hebben ze ook kwalificaties waarmee ze naar het hoger onderwijs kunnen doorstromen. In dit nieuwe stelsel van leren en werken zal elke arbeidsrijpe jongere een concrete werkervaring hebben. De leercomponent zal er sterker dan nu gecombineerd worden met en afgestemd worden op de werkplekervaring en is dus onlosmakelijk met de werkervaring verbonden. Leerplichtige jongeren die (nog) niet arbeidsrijp zijn, zullen een specifiek aanbod krijgen vanuit onderwijs.

De concrete doelstellingen voor het nieuw duale stelsel van leren en werken zijn: (i) verbetering van de screening en toeleiding, (ii) vereenvoudiging en harmonisatie van de overeenkomsten en statuten van de jongeren, (iii) vereenvoudiging van de incentives voor leerondernemingen, (iv) versterken van de sectorale aanpak, (v) uniforme regeling voor de erkenning en kwaliteitsborging van de leerondernemingen, (vi) de regeling van de trajectbegeleiding (in zijn verschillende facetten) en (vii) versterking van de matchingsprocessen en de leertijd.

Naast het overleg over de vormgeving van het toekomstige Duaal Leren wordt ook ingezet op de verbetering van de huidige werking. In dat verband wordt ingezet om het aantal jongeren in het **Deeltijds Onderwijs** dat arbeidsrijp is en toch geen werkervaring heeft (dit zijn ongeveer 1.400 jongeren) terug te dringen en meer jongeren een werkervaring te bezorgen.

2.4.8. Diplomavorwaarden voor verwerven van een inschakelingsuitkering

De nieuwe federale regering heeft maatregelen genomen met betrekking tot de verstrenging van de inschakelingsuitkering en de diplomavorwaarden die hieraan gekoppeld worden. Tot hun 21ste moeten jongeren namelijk een bewijs kunnen voorleggen dat ze een opleiding met vrucht afgerond hebben. Deze maatregel is bedoeld om jongeren aan te moedigen om hun opleiding te voltooien. Op 30/01/2015 hebben de federale minister van Werk en de ministers van onderwijs van de gemeenschappen afspraken gemaakt over de precieze invulling van deze diplomavorwaarden voor het verwerven van een **inschakelingsuitkering** tot 21 jaar. Als gevolg hiervan zal, vanaf 1/09/2015, een grotere groep jongeren (voornamelijk uit het beroeps- en buitengewoon onderwijs) op de inschakelingsuitkering kunnen blijven rekenen. Zo willen de ministers jongeren stimuleren om de hoogst haalbaar kwalificatie te behalen.

2.4.9. Een vlotte doorstroom van het onderwijs naar de arbeidsmarkt realiseren

De **Vlaamse kwalificatiestructuur** (VKS) beschrijft welke competenties nodig zijn voor de uitoefening van beroepen en koppelt deze aan opleidingen. De VKS wordt momenteel volop uitgerold. In erkende beroepskwalificaties worden de competenties beschreven die nodig zijn voor de uitoefening van een bepaald beroep. Arbeidsmarktgerichte opleidingen zullen in de toekomst steeds opleiden tot één of meerdere beroepskwalificaties. Bij de verdere uitrol wordt nagedacht over een strategie om de bestaande kwalificaties actueel te houden om zo in te kunnen spelen op nieuwe ontwikkelingen en innovaties. De beleidsdomeinen Onderwijs en Werk zullen werken aan een **gezamenlijk systeem van kwaliteitscontrole** voor opleidingen binnen en buiten onderwijs die leiden tot een beroepskwalificatie, inclusief trajecten tot de erkenning van competenties. Er zal ook werk worden gemaakt van een **geïntegreerd EVC-beleid**, in overeenstemming met de uitgangspunten van de Europese aanbeveling over het valideren van informeel en niet-formeel leren.

In het masterplan secundair onderwijs is voorzien om **werkplekklaren** te integreren in alle arbeidsmarktgerichte studierichtingen. Werkplekklaren zal echter ook verder versterkt en uitgebreid worden in het volwassenen- en hoger onderwijs. Er zal een eenduidig en hanteerbaar juridisch kader voor alle vormen werkplekklaren worden ontwikkeld en er zal bekeken worden hoe de bestaande statuten voor werkplekklaren kunnen worden geharmoniseerd. Inzetten op werkplekklaren vraagt ook voldoende kwalitatieve stageplaatsen voor leerlingen en studenten, zowel in het secundair als het hoger onderwijs. Hiervoor wordt de dialoog met werkgeversorganisaties en sectoren aangegaan om tot de nodige afspraken en engagementen te komen.

Het **Actieplan STEM 2012-2020** (*Science, Technology, Engineering en Mathematics*)⁹ is in volle uitvoering. In 2014 werd het STEM-onderwijs aantrekkelijker gemaakt dankzij een verbeterde STEM-didactiek. Er werd ingezet op het versterken van competenties van leraren via nascholing, aanmoedigen van schoolse projecten en het inzetten van techniekcoaches. Het proces van studie- en loopbaankeuze werd geoptimaliseerd via studiekeuze-instrumenten zoals de onderwijskiezer en de passie voor STEM buiten het onderwijs werd aangemoedigd d.m.v. de oprichting van een netwerk van STEM-academies. Daarnaast werd via communicatiecampagnes gewerkt aan de maatschappelijke waardering van STEM-beroepen en werden ook sectoren gesensibiliseerd om acties te ondernemen inzake STEM. De Vlaamse Regering heeft op 23/01/2015 de bestaande ontwikkelingsdoelen en eindtermen van het huidige leergebied wereldoriëntatie opgesplitst over de twee nieuwe leergebieden 'wetenschap en techniek' en 'mens en maatschappij'. Basisscholen kunnen hierdoor vanaf volgend schooljaar een groter accent leggen op wetenschappen, technologie en techniek. Het lerarenteam zal zo nog sterker kunnen focussen op STEM. In het secundair onderwijs is het aandeel STEM-studiebewijzen gestegen t.o.v. de voorbije twee jaren (44,6% van het totale aantal studiebewijzen in het schooljaar 2012-2013), terwijl er in het hoger onderwijs de stijging zich doorzet (25,8% van het totale aantal diploma's in het academiejaar 2013-2014). Wetenschap, techniek en onderwijs worden van kleuterklas tot hoger onderwijs gestimuleerd.

Tot slot zal gewerkt worden aan een geactualiseerd actieplan voor het stimuleren van **ondernemingszin en ondernemerschap** via het onderwijs.

2.5. LANDENSPECIFIEKE AANBEVELING 5

Het concurrentievermogen te herstellen door de hervorming van het loonvormingsmechanisme, met inbegrip van de loonindexering, voort te zetten in overleg met de sociale partners en conform de nationale praktijken, om ervoor te zorgen dat de loonevolutie aansluit bij de productiviteitsontwikkelingen op sectoraal en/of bedrijfsniveau en bij de economische toestand, en voorziet in daadwerkelijke automatische correcties waar zulks nodig is; door de mededinging te versterken in de sectoren van de detailhandel, excessieve beperkingen betreffende diensten, met inbegrip van diensten van deskundigen, te elimineren en het gevaar van verdere stijgingen van de

⁹ Op 20/01/2012 nam de Vlaamse Regering akte van het **Actieplan STEM 2012-2020**, dat tot doel heeft meer mensen te doen kiezen voor een loopbaan in de exacte wetenschappen en techniek. De basisprincipes zijn: aantrekkelijker STEM-onderwijs, goed ondersteunde leraars, een goed uitgewerkte studie- en loopbaankeuze, meer meisjes in STEM-opleidingen en –beroepen, inzetten op excellentie, een aangepast opleidingsaanbod, aanmoedigen van de bijdrage van sectoren, bedrijven en kennisinstellingen, inzetten op een hoge maatschappelijke waardering van technische beroepen.

energiedistributiekosten in te dijken; door innovatie te stimuleren via geharmoniseerde steun regelingen en minder administratieve barrières; en door een gecoördineerd onderwijs- en opleidingsbeleid te voeren dat de hardnekkige discrepanties tussen aangeboden en gevraagde vaardigheden en de regionale verschillen inzake vroegtijdig schoolverlaten aanpakt.

2.5.1. Via een kostenefficiënter energiebeleid de impact op de energiefactuur beperken

Ondanks diverse aanpassingen aan de certificaten systemen voor groene stroom en Warmtekrachtkoppeling (WKK) namen de kosten ervan de afgelopen jaren sterk toe. Ook in de komende jaren zullen deze kosten én hun impact op de energiefactuur door reeds aangegane engagementen verder toenemen. Bovendien werden tussen 2009 en 2014 aanzienlijke bedragen aan certificatenkosten nog niet doorgerekend op de energiefactuur die eveneens in de komende jaren nog doorgerekend moeten worden. Die 'schulden' zijn te wijten aan de certificatenoverschotten op de quotumverplichting voor leveranciers (er werden veel meer certificaten uitgereikt dan leveranciers moesten indienen) en aan de te lage bevroren nettarieven (waardoor netbeheerders hun kosten voor de opkoping van certificaten aan minimumprijs niet konden doorrekenen).

De nog niet doorgerekende certificatenkosten bij de netbeheerders zullen de komende jaren in de nettarieven terecht komen. In het kader van de zesde staatshervorming is de bevoegdheid om de tarieven van gas- en elektriciteitsdistributie te regelen op 1/07/2014 overgedragen van de federale overheid naar de gewesten. Eind 2014 heeft de Vlaamse energieregulator VREG de distributienettarieven voor elektriciteit en aardgas goedgekeurd voor de periode vanaf 1/01/2015 tot en met 31/12/2016. De VREG heeft gekozen voor inkomstenregulering als methodologie omdat het een efficiënte bedrijfsvoering bij netbeheerders stimuleert. De nieuwe tarieven reflecteren de actuele kosten van de netbeheerders zo goed mogelijk, zodat er geen nieuwe niet doorgerekende kosten ontstaan. De nieuwe distributienettarieven zullen ook de saldi van de distributienetbeheerders van 2008-2009 compenseren. De saldi voor de periode 2010-2014 werden nog niet bepaald; het Hof van Beroep te Brussel werd gevat met de vraag om te stipuleren welke regulator bevoegd is om het exacte bedrag van deze saldi te bepalen.

Inzake de overschotten aan certificaten voor groene stroom en WKK voorziet het regeerakkoord van de nieuwe Vlaamse Regering in een verdere **hervorming van het steunmechanisme voor hernieuwbare energie**. Verschillende opties liggen open om het surplus aan certificaten weg te werken (zoals een verlenging van de banking van certificaten, een verhoging van het quotum voor WKK en groenestroomcertificaten, enz.) . Daarnaast zal ernaar worden gestreefd om het steunmechanisme efficiënter en effectiever te maken (zoals een afbouw van de ondersteuning voor marktrijpe technologie, een geleidelijke omschakeling van exploitatiesteun naar investeringssteun voor zonnepanelen, enz.).

De Vlaamse Regering heeft beslist om tot 2020 de indirecte emissiekosten maximaal te compenseren voor die sectoren die zijn blootgesteld aan een risico op 'carbon leakage'. Deze compensaties zullen gefinancierd worden met middelen uit het klimaatfonds, dat zal gevoed worden met de opbrengsten van de veiling van emissierechten.

2.5.2. Ondernemersvriendelijke overheid

Om meer klantvriendelijkheid en een betere toegankelijkheid van de dienstverlening en steuninstrumenten te bereiken wordt een **nieuw Agentschap voor Innoveren en Ondernemen (AIO)** opgericht. Dit integreert het Agentschap Ondernemen (AO) en de bedrijfsgerichte diensten van het IWT. Doel is de steunmaatregelen gericht op innovatie en de economische steunmaatregelen nauwer op elkaar te doen aansluiten en in te zetten als één geïntegreerd en op elkaar afgestemd steuninstrumentarium of 'tool box' waarmee Vlaamse bedrijven en internationale bedrijven die zich in Vlaanderen willen vestigen optimaal ondersteund kunnen worden. Ook worden de procedures nog eenvoudiger en transparanter gemaakt. Een **geïntegreerd digitaal loket** (www.vlaanderenonderneemt.be) ondersteund door het AIO wordt uitgebouwd tot een uniek front office van de Vlaamse overheid waar de (toekomstige) ondernemer met al zijn vragen t.a.v. de Vlaamse overheid terecht kan.

De oprichting van het nieuw AIO kadert binnen de in het regeerakkoord opgenomen beslissing om de **Vlaamse overheid** op een **efficiëntere wijze te organiseren** door onder meer de fusie van entiteiten en beleidsdomeinen en de verdere rationalisatie van de managementondersteunende functies. Nadat de Vlaamse Regering in de vorige regeerperiode op 20/09/2013 haar goedkeuring gaf aan een conceptnota die ertoe strekte 10 entiteiten op te heffen door ze te integreren in andere entiteiten, worden met het regeerakkoord aanvullend een 20-tal entiteiten opgeheven. Met de sterke reductie van het aantal entiteiten wordt de gemiddelde schaalgrootte van de entiteiten van de Vlaamse overheid verhoogd, hetgeen ook de efficiënte werking van deze entiteiten ten goede komt. Bij deze fusieoperatie wordt ook maximaal getracht taken op een logische wijze te clusteren en dus een einde te maken aan de huidige versnippering van takenpakketten.

Tevens is een **groiegericht clusterbeleid** in ontwikkeling dat clusters zal ondersteunen in de realisatie van ambitieuze competitiviteitsprogramma's. Gevolg gevend aan de rapporten SOETE I en II wordt tevens een sterke rationalisatie van het innovatielandschap gerealiseerd waardoor meer kritische massa ontstaat en de dienstverlening naar bedrijven wordt gestroomlijnd.

2.5.3. Een gecoördineerd onderwijs- en opleidingsbeleid

Het **Jeugdgarantie-implementatie Plan** (JGIP) vormt een raamwerk voor samenwerking tussen de beleidsdomeinen Onderwijs en Werk en de arbeidsbemiddelingsdienst VDAB. Om de samenwerking en integratie verder te optimaliseren, zal het Vlaamse JGIP geüpdatet worden conform de beleidslijnen van de nieuwe Vlaamse Regering. Acties rond voorkomen van voortijdig schoolverlaten en de *mismatch* inzake vaardigheden blijven hierbij van primordiaal belang.

De samenwerking tussen de sectoren Onderwijs en Werk zal dus nog worden versterkt, en dit zowel op het ambtelijke als op het politieke niveau. Ook de sociale partners en het veld worden zoveel mogelijk betrokken. Zo wordt de hervorming van het nieuwe duale stelsel van leren en werken door een interministerieel comité aangestuurd.

2.5.4. Regionale verschillen inzake vroegtijdig schoolverlaten aanpakken

In het **Brussels Hoofdstedelijk Gewest** (BHG) blijft het vroegtijdig schoolverlaten een groot probleem. Enerzijds geldt het gevoerde Vlaamse beleid integraal in het Vlaamse onderwijs dat in het BHG wordt aangeboden, anderzijds wordt intensief samengewerkt met de bevoegde Brusselse instanties. Zo neemt de Vlaamse Regering deel aan de 'Task Force Onderwijs, Opleiding en Arbeidsmarkt' van de nieuwe Brusselse Regering. Deze Task Force kwam op 21/01/2015 voor het eerst samen. Ze krijgt als opdracht om de fundamenteën van de 'Alliantie Werk, Opleiding, Onderwijs en Onderneming' vorm te geven. Prioritair zal ze een kadaster opstellen van het onderwijs- en opleidingsaanbod, de noden van de evoluerende arbeidsmarkt en economie aan het licht brengen, samenwerkingen voorstellen voor stages en startbanen en onderzoeken hoe bedrijven gestimuleerd kunnen worden om hun vacatures bekend te maken bij de dienst Werkgevers van Actiris.

Daarnaast wordt samengewerkt met de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC) om acties met betrekking tot voorkomen van vroegtijdig schoolverlaten die in aanmerking komen voor financiering vanuit het Europees Sociaal Fonds uit te werken.

2.6. LANDENSPECIFIEKE AANBEVELING 6

Er voor te zorgen dat de 2020-doelstellingen voor het terugdringen van de emissies van broeikasgassen van niet-ETS-activiteiten, in het bijzonder van gebouwen en van het vervoer, worden gehaald. Er op toe te zien dat de bijdrage die van het vervoer moet komen, aansluit bij de doelstelling om de verkeerscongestie te verminderen. Duidelijke afspraken te maken over de verdeling van de inspanningen en lasten tussen het federale niveau en de regionale entiteiten.

2.6.1. Emissies van broeikasgassen van niet-ETS-activiteiten

In het **Vlaams Mitigatieplan 2013-2020** is een traject voorzien om in alle niet-ETS-sectoren de broeikasgasuitstoot aanzienlijk terug te dringen. Als onderdeel van het Vlaams regeerakkoord 2014-2019 werd afgesproken dat hierbij minstens de helft van de Vlaamse reductie-inspanningen door eigen broeikasgasreducties wordt gerealiseerd. Vlaanderen zal hiertoe alle interne maatregelen nemen die technisch en economisch uitvoerbaar en maatschappelijk aanvaardbaar zijn. De meeste van de klimaatmaatregelen, opgenomen in het plan, worden gefinancierd door de beleidsvelden die verantwoordelijkheid dragen voor de uitvoering ervan.

Aanvullend biedt het **Vlaams Klimaatfonds** een financieel kader voor additioneel klimaatbeleid. Bij goedkeuring van het Vlaams Mitigatieplan was in dit fonds een bedrag van 20 miljoen euro beschikbaar, waarmee een eerste reeks van maatregelen worden gefinancierd voor de periode 2013-2014. Een groot deel van deze maatregelen situeren zich in de gebouwen- en transportsector, zoals de verhoogde premie voor wie tegelijk muren isoleert en ramen vervangt, een versnelling van het energiezuinig maken van sociale woningen, de uitbreiding van het aanbod elektrische oplaadpalen op parkeerterreinen van Vlaams Gewest (i.c. carpoolparkings en Park & Rides, zie verder 3.4.1.), de inzet van logistieke consultants voor KMO's en van energieconsultanten in de landbouwsector, voor onroerend erfgoed (zie verder 2.6.2.) en voor toeristische infrastructuur, uitbreiding van de walstrooinfrastructuur voor de binnenvaart, enz. Het regeerakkoord 2014-2019 stelt dat de middelen voor het Klimaatfonds in

intern beleid prioritair zullen worden ingezet voor energiebesparende maatregelen in gebouwen.

De verschillende betrokken beleidsdomeinen onderzoeken de opties om de Vlaamse broeikasgasuitstoot te reduceren in aanvulling op de maatregelen en fondsen die zijn opgenomen in het Vlaams Mitigatieplan.

2.6.2. Bijdrage van de bouwensector aan de vermindering van broeikasgasemissies

Het maatregelenpakket ter reductie van de broeikasgasemissies van de bouwensector sluit in het bijzonder aan bij de uitvoering van de Europese richtlijnen inzake energie-efficiëntie en de energieprestatie van gebouwen.

In dit verband heeft de Vlaamse Regering op 28/03/2014 akte genomen van het **derde Vlaams actieplan energie-efficiëntie**, dat als onderdeel van het nationale actieplan op 30/04/2014 werd ingediend bij de EC. Het Vlaams actieplan bevat een eerste aanzet voor een langetermijnvisie voor de grondige renovatie van het bestaande gebouwenpark. De nieuwe Vlaamse Regering heeft zich voorgenomen deze aanzet verder te concretiseren. Vertrekbasis is het Energierenovatieprogramma 2020, dat zal worden geëvalueerd en bijgesteld naar 2030, in overleg met de stakeholders.

Op kortere termijn zal de Vlaamse Regering het premiestelsel voor dakisolatie en hoogrendementsglas herzien, door een duidelijk afbouwscenario in te bouwen, met het oog op het versnellen van de investeringsbeslissing. Tevens worden extra stimuli ingebouwd voor grondige energetische renovaties, richting het BEN-energieprestatieniveau voor bestaande woningen dat in overleg met de bouwsector wordt vastgelegd. Voor nieuwbouw wordt het Vlaams actieplan BEN-gebouwen uitgevoerd. De huidige Vlaamse Regering wil de reeds gekende BEN-niveaus en het aanscherpingspad tot 2021 om de twee jaar aftoetsten aan het voortschrijdend kostenoptimum.

Andere maatregelen betreffen het verhogen van de kwaliteit van het EPC voor residentiële gebouwen, de implementatie van het EPC voor niet-residentiële gebouwen, de versterking van het programma voor sociale dakisolatie, enz.

Ook met een **verbetering van het gebouwenpatrimonium** draagt Vlaanderen bij aan de kerndoelstelling 'klimaatverandering en duurzame energievoorziening', onderzoek en ontwikkeling en werkgelegenheid. Dit gebeurt in samenwerking met verschillende belanghebbenden via o.m. een transitie-overleg waar experimenten met een zo groot mogelijk maatschappelijk rendement worden bedacht. Enkele voorbeelden: gezamenlijke renovatie van woningen, realisatie van duurzame wijken, proefprojecten rond bijvoorbeeld aanpasbaar bouwen (=toekomstgerichtheid). De realisatie van proefprojecten en het ontstaan van nieuwe businessmodellen wordt gecoacht, waarbij deze coaching via een rollend fonds is gefinancierd. De Vlaamse overheid wil zo ook het ontstaan van innovatieve marktsegmenten en de werkgelegenheid bevorderen. De creatie van aangename woon- en werkplekken, met in de mate van het mogelijke aandacht voor een doordachte en toekomstgerichte ruimtelijke inplanting beoogt ook effecten zoals de ontmoediging van het autogebruik, de verbetering van

de sociale cohesie, Deze totaalvisie die meerdere aspecten van duurzaamheid nastreeft, is vertaald in een aantal afwegingsinstrumenten voor duurzaam bouwen. Vlaanderen bevordert het gebruiken van deze instrumenten voor elk gebouwtype of -omgeving: woningen, kantoorgebouwen, zorginfrastructuur, schoolgebouwen, wijken enzovoort. Een permanent thematisch overleg 'duurzaam bouwen' tussen de verschillende overheidsdiensten moet bestaande knelpunten verhelpen, zodat duurzaam bouwen alle kansen krijgt.

Ook het **Vlaams onroerend erfgoed** schakelt zich in een innovatieve kringlooeconomie en zuinig ruimte- en materiaalgebruik en hergebruik van het beschermde onroerend erfgoed is een absolute prioriteit. Middelen uit het Vlaams Klimaatfonds worden ingezet om energieconsulenten onroerend erfgoed op te leiden. Energiezuinige maatregelen voor monumenten met een woonfunctie worden in de praktijk geïntegreerd. De nadruk wordt verlegd van enkel isolatie en een individuele benadering naar andere energiezuinige en collectieve initiatieven.

2.6.3. Bijdrage van de vervoerssector aan de vermindering van broeikasgasemissies en congestie op de weg

Het **Mobiliteitsplan Vlaanderen** staat voor een integrale beleidsrespons en wordt afgewerkt in samenhang met de beleidsplannen inzake ruimtelijke ordening en leefmilieu. De definitieve goedkeuring van het ontwerp-Mobiliteitsplan Vlaanderen door de Vlaamse Regering wordt in het voorjaar van 2016 voorzien.

Wat variabele congestieheffing betreft, heeft de Vlaamse Regering op 13/02/2015 een akkoord bereikt omtrent de vervanging in de eerste helft van 2016 van het huidige systeem van het eurovignet door een **kilometerheffing** voor **zware vrachtwagens** vanaf 3,5 ton Maximaal Toegelaten Massa (MTM). Over de modaliteiten en tarifieringen wordt nog met de sector onderhandeld. Vrachtwagens zullen moeten betalen voor het gebruik van alle grote hoofdassen, en voor parallelle wegen die anders als sluiptweg gebruikt zouden kunnen worden. De kilometerheffing zal met behulp van een uiterst modern systeem worden geïnd. Een speciaal meettoestel zal in de vrachtwagens worden ingebouwd. Op de tolwegen worden speciale controlepoorten geplaatst om vrachtwagens zonder meettoestel te identificeren. Er komen ook mobiele controles om fraudeurs aan te pakken. Voor **personenwagens**, zo bepaalt het Vlaams regeerakkoord, wordt tijdens deze legislatuur in overleg met de andere gewesten en de betrokken actoren onderzocht of, en onder welke voorwaarden, op termijn een kilometerheffing voor personenwagens budgetneutraal kan worden ingevoerd.

Geïntegreerd openbaar vervoersbeleid. Aansluitingen van het stads- en streekvervoer op het spoor worden gewaarborgd middels o.a. het afstemmen van de vervoersplannen van de openbaar vervoeroperatoren en de verdere implementatie van een geïntegreerd ticketsysteem o.b.v. de MoBIB card-norm. Het geïntegreerd ticket vormt een integraal onderdeel van ReTiBo (Registratie- en Ticketsysteem met Boordcomputer), dat het mogelijk maakt om reizigersstromen op objectieve wijze in kaart te brengen, en om zo op een efficiënte wijze vraag en aanbod beter op elkaar af te stemmen. Slimme verkeerslichten moeten op gewestwegen een betere doorstroming van het openbaar vervoer garanderen. In 2015 wordt de vloot hybride bussen van De Lijn versneld verder uitgebreid en optimaal ingezet op de

binnenstedelijke en rand-stedelijke trajecten. Op de lange termijn wil De Lijn meer inzetten op volledig elektrisch aangedreven (stedelijke context) en waterstofbussen (inter-stedelijke trajecten).

Milieuvriendelijkere mobiliteits- en logistieke keten. Een meer gevarieerd en gecombineerd gebruik van de verschillende transportmodi wordt actief nagestreefd. Voor het personenvervoer gaat bijzondere aandacht naar het ontwikkelen van de knooppunten (Park & Rides, openbaar vervoer, carpoolparkings) waar de verschillende vervoerssystemen elkaar ontmoeten en die in het bijzonder goed en veilig bereikbaar moeten zijn voor voetgangers en fietsers. Het uitbouwen van een geïntegreerd fietsroutenetwerk is erop gericht het gebruik van de fiets bij school- en woon-werkverkeer te stimuleren. Bijkomend worden het Bovenlokaal Functioneel Fietsroutenetwerk en fietssnelwegen in congestiegevoelige regio's uitgebouwd.

In het **goederenvervoer** wordt er o.m. gefocust op: (i) een kostenefficiënte overslag van de ene op de andere modus, (ii) het bundelen van ladingen en het tegengaan van leeg transport, (iii) het innovatief inzetten van aangepaste voertuigen, zowel op hoofdtrajecten als voor de last mile, (iv) het beter spreiden van de voertuigdruk buiten de piekuren. Voor het project van de IJzeren Rijn wordt samen met Nederland en Noordrijn-Westfalen geld vrijgemaakt voor een grootschalig onderzoek naar de mogelijke tracés. De aantrekkelijkheid van de binnenvaart wordt verder gestimuleerd door het netwerk te vervolledigen en te optimaliseren alsook de kwaliteit ervan te verbeteren. Dit om de co-modaliteit te bewerkstelligen en ervoor te zorgen dat meer scheepvaart zorgt voor minder vrachtwagens, minder congestie en een vlottere doorstroming van het verkeer. De focus ligt op het faciliteren van emissie-reducerende technologieën, walstroom, waterstof en LNG en er wordt een voldoende ruim aanbod aan watergebonden bedrijventerreinen voorzien, onder meer langs de Seine-Schelde-as en het Albertkanaal (Economisch Netwerk Albertkanaal). Zowel de Seine-Schelde verbinding als de opwaardering van het Albertkanaal, werden reeds ingepast in de Europese 'North Sea – Mediterranean TEN-T-corridor'. Vlaanderen zet dan ook volop in op het bekomen van maximale Europese cofinanciering voor zijn belangrijkste infrastructuurprojecten. Er wordt ingezet op het verhogen van het marktaandeel van de binnenvaart in het transport van paletgoederen en afvalstromen; nieuwe productgroepen worden aangeboord.

2.6.4. Intra-Belgische lastenverdeling

De nationale broeikasgasemissieprognoses worden geactualiseerd tegen 15/03/2015, waarna ook de Vlaamse emissies zullen worden beoordeeld rekening houdend met de intern Belgische lastenverdeling m.b.t. de 2013-2020 doelstellingen. De intra-Belgische lastenverdeling m.b.t. het 2020 Klimaat- en Energiepakket is echter nog niet afgerond en zal zo snel mogelijk worden voltooid. In tussentijd gaat het Vlaams Mitigatieplan uit van een voorlopige indicatieve Vlaamse reductiedoelstelling van -15% voor de niet-ETS-sectoren in 2020 t.o.v. 2005.

DEEL 3. VOORUITGANG INZAKE DE VERWEZENLIJING VAN DE VLAAMSE EUROPA 2020-DOELSTELLINGEN

INLEIDEND

Vlaanderen volgt ook de vooruitgang van de Vlaamse Europa 2020-doelstellingen van zeer nabij op. Hierna wordt de stand van zaken besproken m.b.t. de vooruitgang inzake de Europa 2020-doelstellingen en de maatregelen die op dit vlak worden genomen.

3.1. WERKZAAMHEID

3.1.1. Situering

In 2013 zijn er 71,9% Vlaamse 20-64-jarigen aan het werk. Daarmee blijft de totale werkzaamheidsgraad hangen rond het niveau van de voorbije jaren. Aan dit groeiritme wordt het bereiken van de 76%-doelstelling tegen 2020 een hele uitdaging. De economische heropleving na de crisis laat op zich wachten en ook de toenemende vergrijzing van de bevolking op arbeidsleeftijd remt de vooruitgang af. Bovendien blijven ook een aantal specifieke groepen ondervertegenwoordigd op de arbeidsmarkt: vrouwen, ouderen, laaggeschoolden, allochtonen en personen met een handicap.

Kernindicator	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Streefdoel 2020	Afstand
Werkzaamheidsgraad (20-64 jaar) (%)	72,3	71,5	72,1	71,8	71,5	71,9	76	4,1 ppt <i>Plaats 10 op 28 (in 2013)</i>

Vlaanderen doet het wel beter dan het Waalse Gewest (61,8%), het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest (58%)n het Belgische gemiddelde (67,1%) en het EU28-gemiddelde (69%). Dit Europese gemiddelde herbergt wel grote verschillen in werkzaamheid tussen de lidstaten waar een kloof gaapt van 26,1 procentpunten tussen de kop (Zweden) en de staart (Griekenland). Het Vlaamse Gewest moet in 2013 op Frankrijk en Luxemburg na onze buurlanden en de Scandinavische landen alvast laten voorgaan samen met nog enkele andere lidstaten.

Om de globale Europese 75%-doelstelling (voor Vlaanderen 76%) te halen tegen 2020 is het aangewezen verschillende pistes te bewandelen, gaande van het verhogen van de arbeidsdeelname bij tal van kwetsbare groepen zoals ouderen, allochtonen, ... tot het stimuleren van de herintrede van de stille arbeidsreserve bij vrouwen.

Subindicatoren Werkzaamheidsgraad kansengroepen	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Streefdoel 2020	Afstand
15-24 jaar (%)	31,7	28,6	28,8	29,4	28,1	27,7		
50-64 jaar (%)	49,1	50,9	53,1	53,6	54,6	56,5	60	3,5 ppt
55-64 jaar (%)	34,3	35,8	38,2	38,9	40,5	42,9	50	7,1 ppt
Vrouw (%)	66,1	65,7	66,7	66,4	66,2	66,9	75	8,1 ppt
Niet-EU-nationaliteit (%)	47,2	46,9	44,4	46,3	42,7	46,4	58	11,6 ppt
Geboren buiten EU (%)	56,3	53,4	53,4	53,0	51,8	54,9	64	9,1 ppt
Met arbeidshandicap (%)	-	37,5	33,5	38,6	38,7	40,4	43	2,6 ppt

De **arbeidsdeelname van de 15-24-jarigen** is doorgaans laag omdat een groot deel van deze leeftijdsklasse nog aan het studeren is. Dit is ook het geval in Vlaanderen (28,2%) anno 2013, en in nog hogere mate in de andere 2 gewesten, waar er minder jongeren aan het werk zijn dan gemiddeld in de EU28 (32,4%). In een aantal lidstaten, veelal landen waar jongeren hun studies combineren met een (deeltijdse) baan zoals in Nederland (62,7%), laten de 15-24-jarigen wel hogere werkzaamheidsgraden optekenen.

De **Vlaamse 50- en 55-plussers** blijven de laatste jaren steeds langer aan het werk en de crisis heeft niet geleid tot een onderbreking van die trend, ook in 2013 niet. Deze leeftijdsgroepen, waarmee Vlaanderen in internationaal perspectief slecht scoort, blijven wel nog een eind van de respectievelijke 60%- en 50%-doelstelling af.

Na een onderbreking van de jarenlange groei in de **vrouwelijke werkzaamheidsgraad** in 2009 en 2011-2012, lijkt de werkzaamheid van de Vlaamse vrouwen (66,9%) in 2013 terug aan te knopen met de klimmende cijfers. Met circa 2 op de 3 vrouwen aan de slag komt het Vlaamse Gewest boven het EU28-gemiddelde en dat van de overige 2 Belgische regio's, maar zit toch nog een eindje af van de 75%-doelstelling.

Net zoals in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest neemt de werkzaamheid van de **Vlaamse personen met een arbeidshandicap** toe in 2013 (en verkleint hiermee de afstand tot de Vlaamse 43%-doelstelling). Dat is ook het geval voor de allochtone werkzaamheid in het Vlaamse en Waalse Gewest. Zowel de personen met een niet-EU nationaliteit als personen geboren buiten de EU laten een toename in de werkzaamheidsgraad optekenen in 2013. Toch blijft de afstand tot de gestelde streefdoelen (respectievelijk 58% en 64%) nog groot en scoren we niet zo goed in EU-Europees vergelijkend perspectief.

3.1.2. Maatregelen

Voor een overzicht van de recente maatregelen die bijdragen aan het bereiken van de werkzaamheidsdoelstelling kan verwezen worden naar deel 2. De maatregelen werden aldaar opgenomen aangezien deze een rechtstreeks antwoord bieden op de landenspecifieke aanbevelingen, meer specifiek de vraag om de arbeidsmarktparticipatie te verhogen (*zie 2.4., antwoord op LSA 4.*).

In het Vlaams actieplan ter bestrijding van de **genderloopbaankloof** zal specifieke aandacht uitgaan naar kwetsbare groepen zoals alleenstaande ouders, personen met een migratieachtergrond, herintreders, en laaggeschoolden.

3.2. ONDERWIJS

3.2.1. Situering

Het **aandeel vroegtijdige schoolverlaters** klokte in 2013 af op 7,5% en daarmee werd de in 2012 ingezette daling bevestigd. Toch blijft de Vlaamse Europa 2020-doelstelling van 5,2% nog tamelijk veraf. Wat het **aandeel van de 30-34 jarigen met een diploma hoger onderwijs** betreft, wordt een heel lichte daling vastgesteld voor 2013 (44,1%) t.o.v. 2012 (45,3%), maar de Vlaamse doelstelling van 47,8% blijft zeker binnen bereik. Binnen EU-verband doet Vlaanderen het telkens met een negende plaats niet slecht, maar neemt het geen toppositie in.

kernindicatoren	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Streefdoel 2020	afstand
vroegtijdige schoolverlaters (%)	8,6	8,6	9,6	9,6	8,7	7,5	5,2	2,3 ppt <i>Plaats 9 op 28 (in 2013)</i>
30-34 jarigen met diploma HO (%)	43,6	43,1	45	42,3	45,3	44,1	47,8	3,7 ppt <i>Plaats 9 op 28 (in 2013)</i>

3.2.2. Een omvattend beleid inzake leerrecht, spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten

Het beleid inzake leerrecht, spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten kwam aan bod bij 2.4.5. (*antwoord op LSA 4*).

3.2.3. Studenten maximale kansen op slagen geven

De universiteiten en hogescholen hebben de afgelopen jaren een verregaande flexibilisering van hun aanbod en organisatie gerealiseerd, met heel wat positieve effecten. De vaststelling is echter dat de complexiteit daardoor is toegenomen en dat er ook een aantal nadelige gevolgen zijn, zoals de verlenging van de studieduur. Daarom zullen er maatregelen genomen worden om studenten te stimuleren om een voltijds pakket aan studiepunten op te nemen en, wanneer dat nodig blijkt, een snellere heroriëntering zowel binnen als buiten de huidige instelling.

Het doorlopen van een goed studiekeuzetraject, zorgt ervoor dat leerlingen gericht leren kiezen en meer dan vandaag studierichtingen volgen die aansluiten bij hun talenten. Nieuw is de oriënteringsproef op het einde van het secundair onderwijs, die het sluitstuk vormt van dit studiekeuzetraject. Elke leerling moet bij het kiezen van een studierichting weten wat de mogelijkheden zijn. In overleg met de betrokken onderwijspartners zal **een verplichte niet-bindende oriënteringsproef** ingevoerd worden zodat leerlingen een goed zicht krijgen op hun

verdere mogelijkheden. Deze proef vormt een belangrijk instrument in de studie- en beroepskeuzebegeleiding.

Naast deze oriënteringsproef wordt ook ingezet op een goede aanvangsdiagnostiek bij de start in het hoger onderwijs en verplichte, niet-bindende toelatingsproeven per opleiding of cluster van opleidingen. Omwille van de complexiteit van de ontwikkeling van valide toelatingsproeven wordt eerst gestart met een toelatingsproef voor de geïntegreerde lerarenopleidingen kleuteronderwijs, lager onderwijs en secundair onderwijs en met een toelatingsproef voor de exacte en/of ingenieurswetenschappen. Ook voor de andere richtingen in het hoger onderwijs kunnen nadien toelatingsproeven worden ontwikkeld.

3.2.4. Versterken van het hoger beroepsonderwijs

Het **hoger beroepsonderwijs (HBO5)** zal worden uitgebouwd tot een volwaardig onderdeel van het hoger onderwijs. Via deze weg krijgen meer jongeren de kans om een kwalificatie hoger onderwijs te behalen en met succes in te stromen op de arbeidsmarkt of nadien via een verkort traject een professionele bacheloropleiding te doorlopen. Sinds 1/09/2014 zijn hogescholen, centra voor volwassenenonderwijs en secundaire scholen met HBO5 verpleegkunde samen verantwoordelijk voor de HBO5-opleidingen. Samen met deze partners wordt er gewerkt aan een optimalisering van het HBO5-landschap. Bedoeling is om binnen het HBO5-aanbod de verschillen die er bestaan tussen hogescholen, secundaire scholen en de centra voor volwassenenonderwijs op het vlak van personeelsregelgeving, studentenvoorzieningen, examenbetwistingen, studiegelden, enz. weg te werken. Er zal ook worden onderzocht hoe het financieringssysteem voor het HBO5 beter kan aansluiten bij dat van het hoger onderwijs.

3.3. ONDERZOEK EN ONTWIKKELING

3.3.1. Inleidend

De **O&O-indicator** (zijnde de O&O-bestedingen als % van het BBP) van Vlaanderen bedraagt 2,42% (BERD : 1,62, non-BERD : 0,80) in 2012. Dit vertegenwoordigt een totale uitgave van 5,204 miljard euro. Het is een betere score dan het EU-gemiddelde maar minder goed dan de EU-topregio's en -landen. De Vlaamse overheid investeerde in 2014 2,177 miljard euro voor wetenschaps- en innovatiebeleid, waarvan 1,354 miljard euro voor O&O. Hiervan was 48% bestemd voor niet-gericht en 52% voor het gericht onderzoek. In 2012 werd in Vlaanderen 0,71% van het BBPR besteed aan O&O. Dit is beter dan de score voor de EU-28 (0,67%) en voor België als geheel (0,66%)¹⁰.

Kernindicator	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Streefdoel 2020	Afstand
Bruto binnenlandse uitgaven O&O (%)	2,06	2,12	2,29	2,41	2,42		3	0,58 ppt <i>Plaats 9 op 28 (in 2013)</i>

¹⁰ Voor bijkomende informatie inzake het beleid m.b.t. Wetenschap, Technologie en Innovatie in Vlaanderen, zie de publicatie 'STI in Flanders' <http://www.vlaanderen.be/nl/publicaties/detail/sti-in-flanders-science-technology-and-innovation-policy-and-key-figures-2014-1>.

De Vlaamse overheid blijft inzetten op een **ambitieuze strategie voor O&O en innovatie**, waarbij wordt ingezet op een kwalitatieve invulling van de 3%-norm. Daarbij gelden de principes van klantgerichtheid, efficiëntie, de verlaging van drempels voor bedrijven die informatie wensen en overheidssteun aanvragen, de vereenvoudiging van de instrumentenmix voor meer doelgerichtheid met minder rompslomp. Vanuit het economisch- en innovatiebeleid worden ook andere beleidsdomeinen gestimuleerd tot meer ondernemingsgerichtheid en valorisatie van innovatie. Om een maximaal hefboomeffect en valorisatie en vermarkting te bewerkstelligen worden de **overheidsmiddelen** voor economie en innovatie **zo efficiënt mogelijk ingezet**. Het **excellentieprincipe** geldt voor de inzet van innovatiemiddelen en het overheidsbudget voor O&O moet een **multiplatoreffect** genereren waarbij private O&O-investeringen worden aangetrokken. Gezien de vermarkting, valorisatie en commercialisatie van onderzoek en innovatie ons economisch weefsel versterken wordt het economisch- en innovatiebeleid resoluut gericht op de **transformatie van het industrieel weefsel en groei van Vlaamse kmo's**.

In september 2013 stelde de EC een **innovatie-outputindicator (IOI)** voor gebaseerd op technologische innovatie, vaardigheden en economische structuur, concurrentiekracht en dynamisme. De waarde voor een lidstaat wordt geijkt aan deze voor de EU28 in het basisjaar 2010 (= 100). een hoge waarde wijst op een gunstige positie en vice versa. Voor het eerst wordt de score op Vlaams niveau berekend: het Vlaamse Gewest haalt voor 2012 een IOI-score van 90,7, wat middelmatig kan genoemd worden. Dat is minder dan in alle buurlanden en de Scandinavische EU lidstaten. De Mediterrane en nieuwe lidstaten doen het echter minder goed.

Dat Vlaanderen in absolute waarde minder goed scoort op deze indicator is niet onlogisch omdat deze indicator zeer sterk bepaald wordt door de output van grote internationale O&O-intensieve bedrijven. Voor Vlaanderen is het daarom van belang de evolutie op te volgen, eerder dan de absolute positie in de rangschikking.

Subindicator	2010	2011	2012	Positionering	
Innovatieoutput-indicator	91,2	91,8	90,7		<i>Plaats 13 op 28 (in 2012)</i>

De beleidsnota 2014-19 Werk, Economie, Wetenschap en Innovatie omvat voor het onderzoeksdomein een aantal doelstellingen (zie hierna 3.3.2 tot en met 3.3.5) m.b.t. "investeren": de creatie van langetermijnrandvoorwaarden om het ondernemings- en tewerkstellingspotentieel te creëren dat noodzakelijk is als antwoord (of als voorbereiding) op de ingrijpende transities van onze maatschappij en onze economie. Een aantal andere doelstellingen (zie hierna 3.3.5. en 3.3.6) hebben betrekking op 'activeren': het nemen van doelmatige en gerichte maatregelen, bij de vaststelling dat men (ondanks het aanwezige potentieel) niet tot het gewenste initiatief komt.

3.3.2. Investeren in wendbare werknemers en ondernemingen

Investeren in vaardigheden omvat o.a. de doelstelling rond het inzetten op een gefundeerde studie- en beroepskeuze, waartoe ook het STEM-actieplan behoort (zie 2.4.9., antwoord op LSA 4).

Er wordt ook geïnvesteerd in de **randvoorwaarden voor innovatiegedreven ondernemerschap**. Vooreerst kan verwezen worden naar de investeringen in kennisopbouw en innovatie. Het ondersteunen van O&O-I-projecten op initiatief van de ondernemingen gebeurt door middel van een doelgroepgerichte aanpak. Het aanbod wordt gedifferentieerd volgens de behoeftes van de ondernemingen. Bij grote (multinationale) ondernemingen en andere O&O-kennisintensieve ondernemingen is het multiplicatoreffect van publieke steun onder de vorm van additionele private investeringen in O&O cruciaal. Voor traditionele kmo's en niet-kennisintensieve grote ondernemingen ligt de focus op het ondersteunen van projecten die bijdragen aan de 'transformatie van het industrieel weefsel' en de groei en competitiviteit van de individuele ondernemingen (opbouw innovatiecapaciteit, laagdrempelige projectsteun op kmo-maat). De bestaande investeringsondersteunende instrumenten bij PMV worden maximaal aangewend, met inbegrip van het SOFI-fonds ten behoeve van spin-off bedrijven.

3.3.3. Investeren in een excellente kennisbasis

Bij het streven naar de 3%-doelstelling voor de O&O-indicator engageert de Vlaamse overheid zich om 1/3de hiervan middels publieke financiering te bereiken. Hiertoe wordt een **stevig budgettair groeipad** voor o.m. wetenschap en innovatie voorzien in 2014-19. Die extra middelen worden evenwichtig over de hele innovatieketen verspreid, met een maximale efficiëntie van de inzet van middelen, naast een hefboomeffect naar de private sector. Voor 2015 is in het EWI-domein 20 miljoen euro extra voorzien voor het Hermesfonds ter ondersteuning van economie, wetenschap en innovatie. Door het groeipad voor de integratie van het hoger onderwijs wordt vanuit het beleidsdomein Economie, Wetenschap en Innovatie 1 miljoen euro extra voorzien voor O&O en vanuit het beleidsdomein Onderwijs 55,7 miljoen euro extra voor wetenschap en innovatie, waarvan 35 miljoen euro voor O&O.

Excellentie moet het uitgangspunt zijn bij het maken van keuzes m.b.t. de financiering van onderzoek, voor het aanmoedigen van internationalisering en het uitbouwen van nieuwe onderzoeksinfrastructuur. Een nieuwe beheersovereenkomst 2014-2018 werd ondertekend tussen de Vlaamse Regering en VITO, waarbij de jaarlijkse dotatie van VITO gedurende deze periode bovendien werd verhoogd. De Vlaamse Regering keurde in mei 2014 de oprichting van het nieuw strategisch onderzoekscentrum in de slimme maakindustrie goed. Vanaf het najaar 2014 bundelen de Vlaamse onderzoekscentra Flanders Mechatronic Technology Center, Flanders' DRIVE samen met onderzoeksgroepen van de vijf Vlaamse universiteiten hun krachten in "**Flanders Make**". Dat zal de bedrijven in Vlaanderen in de maakindustrie ondersteunen om hun internationale concurrentiepositie te versterken en vernieuwend ondernemerschap in deze industrie mogelijk te maken (zie verder 4.9.).

Om de deelname aan Europese programma's aan te zwengelen, wordt geëvalueerd hoe de verschillende doelgroepen (aan de ene kant ondernemingen, en in het bijzonder de kmo's; aan de andere kant de universiteiten en onderzoeksinstituten) optimaal kunnen worden

geholpen, gelet op hun specifieke behoeften en ervaringsniveau. Om een maximaal hefboomeffect te creëren met Horizon 2020 (O&O&I) en ESIF (regionaal beleid) moet de Vlaamse wetenschaps- en innovatiestrategie worden afgestemd op het **Europees financierings- en beleidsinstrumentarium**.

Een **strategie voor onderzoekers en andere kenniswerkers** wordt ontwikkeld, met aandacht voor loopbaanaspecten, flexibele arbeid, aantrekken van buitenlandse talenten, mobiliteit van en naar de industrie, doorstroom en multidisciplinaire training. Ook een systeem van innovatiestages wordt in de toekomst uitgewerkt. Prioritaire aandacht gaat naar jonge onderzoekers en de doorstroom van doctoraatsgediplomeerden naar de arbeidsmarkt.

De Vlaamse overheid wil dat Vlaamse universiteiten, strategische onderzoekscentra en Vlaamse publieke kennisinstellingen over state of the art **onderzoeksinfrastructuur** kunnen beschikken. Het openstellen van deze infrastructuren voor bedrijven draagt bij aan de versterking van de concurrentiekracht van Vlaamse bedrijven. Initiatieven hierbij zijn de steun aan de Vlaamse Supercomputer (VSC), aan middelgrote en zware onderzoeksinfrastructuur (via de Herculesstichting) en de (verdere) deelname aan de verschillende initiatieven van de **Europese roadmap voor onderzoeksinfrastructuur**, ESFRI. Er wordt een Belgische ESFRI roadmap voorbereid waarin voor de Vlaamse Gemeenschap de Herculesstichting i.s.m. het departement EWI is betrokken. In het kader van het SALK (Strategisch Actieplan voor Limburg in het Kwadraat) is eind 2013 beslist om een VIB- onderzoeksgroep uit te bouwen in het domein auto-immune aandoeningen in het Biomedisch Onderzoeksinstituut (BIOMED) van de UHasselt. Voorjaar 2014 is op de campus van de UHasselt ook iMinds Health gelanceerd, een digitaal innovatiecentrum dat de uitdagingen van zorg- en gezondheidssector moet aanpakken.

Onderzoeksinstellingen worden gestimuleerd om hun onderzoeksresultaten in open access te publiceren en de onderzoeksgegevens die aan de basis liggen van die publicaties als open data te ontsluiten. De toegang tot informatie over publiek gefinancierd onderzoek in Vlaanderen, wordt verzekerd vanuit het FRIS-onderzoeksportaal.

3.3.4. Investeren in een vereenvoudigde dienstverlening op maat

Zie 2.5.2. (*antwoord op LSA 5*).

3.3.5. Investeren in Europese, internationale en interregionale netwerken

Vlaanderen is zeer actief in supranationale en in grensoverschrijdende netwerken en schrijft zich in uiteenlopende internationale doelstellingen in. Voorbeelden zijn de deelname aan het EU Horizon 2020 programma, het OP 2014-19 met focus op O&O&I, Gezamenlijke Programmering, ESFRI, EIT, enz.. Vlaanderen is als oprichter van het **Vanguard Initiative** ook actief in verschillende pilootacties voor interregionale samenwerking in domeinen van Europees belang zoals de KETs (geavanceerde fabricage en bioeconomie). Er wordt gewerkt aan Europese netwerken voor demonstratie en pilootproductie in nieuwe waardeketens. Eén van de piloten waarvan Vlaanderen samen met Zuid-Nederland de trekker is, is de 3D-printing.

3.3.6. Activeren van het innovatiepotentieel bij kmo's en grote ondernemingen

Ondernemingen (in het bijzonder kmo's) die nog te weinig innoveren, worden meer innovatiegericht gemaakt, in contact gebracht met innovatie binnen en buiten hun sector, en hun innovatiecapaciteit wordt verhoogd. Daarbij worden gericht instrumenten voorzien voor innovatieve starters, innovatieve ondernemingen en innovatievolgers. Voorbeelden zijn de VIS-IV – trajecten voor innovatievolgers, de “SPRINT-projecten” voor grote bedrijven met een (te) beperkte of geen eigen onderzoeksafdeling. Ook komt er een strategische innovatiesteun om de focusstrategie van FIT te ondersteunen die gericht buitenlandse investeringen wil aantrekken.

3.3.7. Innovatie-ondersteunend aankopen bij de overheid

De opmaak van een ambitieus plan voor innovatief aankopen en aanbesteden wordt mee ondersteund, en dit plan moet de nadruk leggen op kansen voor kmo's.

3.4. KLIMAAT EN ENERGIE

3.4.1. Inleidend

Het thema klimaat en energie van de Europa 2020-strategie omvat de volgende 3 doelstellingen voor België: (1) een reductie van de broeikasgasemissies met 15% in 2020 t.o.v. 2005 in de sectoren die niet onder het Europese emissiehandelsysteem voor energie-intensieve bedrijven vallen (niet-ETS-sectoren), volgens een lineair afnemend emissiereductietraject tussen 2013 en 2020, (2) een aandeel van 13% hernieuwbare energie in het bruto eindverbruik van energie in 2020 en (3) een indicatieve doelstelling om het primair-energieverbruik met 18% te verminderen t.o.v. de projecties tegen 2020 (a.d.h.v. Primes 2007 Baseline scenario). De intra-Belgische lastenverdeling met betrekking tot het 2020 Klimaat- en Energiepakket is nog niet afgerond.

Inzake broeikasgasemissies hanteert Vlaanderen een voorlopig indicatief reductiepad 2013-2020. Dit vormde de basis voor het Vlaams Klimaatbeleidsplan dat op 28/06/2013 door de Vlaamse Regering werd goedgekeurd. De totale Vlaamse broeikasgasemissies liggen in 2012 8% lager ten opzichte van het referentiejaar 1990 (de Vlaamse broeikasgasemissiereductiedoelstelling voor de periode 2008-2012 bedroeg 5,2%). Voor de periode 2013-2020 wordt door Europa alleen nog voor de niet-ETS broeikasgasemissies een Belgische doelstelling opgelegd en niet langer voor de ETS-emissies.

De Vlaamse Regering gaat voor minstens 9% energiebesparing in 2016, op basis van het gemiddeld finaal energieverbruik niet-ETS (2001-2005) conform de doelstelling van de richtlijn energie-efficiëntie. In 2012 bedroeg de energiebesparing 16.499 GWh (8,8%) waarmee de doelstelling voor 2016 nagenoeg bereikt werd. Uit het Vlaams actieplan energie-efficiëntie blijkt dat de finale besparingen die worden verwacht eind 2016 162% van de vooropgestelde streefwaarde zullen bedragen. Het Vlaams primair energiegebruik vertoont sinds 2006 een dalende tendens, met uitzondering van de koude jaren 2010 en 2013, en bedroeg 32 miljoen ton olie-equivalent in 2013.

Het doel hernieuwbare energie voor Vlaanderen wordt nog vastgelegd conform de intern Belgische lastenverdeling. Vlaanderen hanteert wel een richtinggevende doelstelling van 10,5%

hernieuwbare energie tegen 2020. Na een sterke ontwikkeling in 2009 en een meer gematigde groei in 2010 en 2011, is het aandeel van de hernieuwbare energiebronnen in het bruto finale energie-eindverbruik aanzienlijk toegenomen in 2012 en 2013. In 2013 was 5,8% van het bruto finale energiegebruik afkomstig uit hernieuwbare energiebronnen.

kernindicatoren	2005	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Streefdoel 2020	afstand
Broeikasgasemissies niet-ETS broeikasgas-emissies scope 13-20¹¹ (kton)	44.509	45.381	44.733	46.405	42.928	43.273		Verdeling tussen gewesten noodzakelijk <i>Plaats 17 op 28 (in 2012)¹²</i>	
Energie-efficiëntie Besparing finaal energiegebruik niet-ETS (GWh, % t.o.v. 2001-2005)				10.818 GWh (5,7%)		16.499 GWh (8,8%)		(Vlaams streefdoel 9% energiebesparing t.o.v. gemiddelde 2001-2005)	
Primair energiegebruik, excl. Niet-energetisch (Mtoe)		32,9	32,0	33,8	31,6	31,1	32,0	<i>Plaats 15 op 28 (in 2013)</i>	
Hernieuwbare energie Aandeel hernieuwbare energie in bruto finaal energiegebruik (%)		2,9	3,9	4,5	4,5	5,6	5,8	Verdeling tussen gewesten noodzakelijk (Vlaamse richting-gevende doelstelling 10,5% in 2020) <i>Plaats 25 op 28 (in 2013)</i>	

3.4.2. Vlaamse maatregelen ter reductie van de broeikasgasemissies

Onder 2.6.1 en 2.6.2 (*antwoorden op LSA 6*) werden al verschillende maatregelen opgenomen die moeten leiden tot een reductie van de broeikasgasemissies.

In uitvoering van de Europese Clean Power for Transport Richtlijn 2014/94/EU betreffende de uitrol van de infrastructuur voor alternatieve brandstoffen moet België en dus ook het Vlaamse Gewest uiterlijk 18/11/2016 een nationaal beleidskader opstellen. Op dit ogenblik wordt in uitvoering van deze richtlijn een Vlaams beleidsplan voorbereid.

Wat de **uitrol van infrastructuur voor elektrische voertuigen** betreft, kan verwezen worden naar het plaatsen van oplaadpalen. Momenteel loopt de 1^{ste} fase voor de uitrol van oplaadpalen op carpoolparkings en Park & Rides van de administratie Wegen en Verkeer. Het Vlaams Klimaatfonds komt daartoe financieel tussen om de parkeerterreinen ('carpoolparkings') in eigendom van het Vlaamse Gewest gebruiksklaar te maken. Naast de 319 oplaadpalen in de proeftuinplatformen wordt het aantal geplande oplaadpalen, in het kader van goedgekeurde steundossiers Ecologiepremie Plus, op een 400-tal geraamd. Buiten de proeftuin werden er ook

¹¹ Bij de bepaling van de Belgische niet-ETS doelstelling werd rekening gehouden met de opname van bijkomende emissies onder ETS vanaf de periode 2013-2020 (scope 13-20). De niet-ETS broeikasgasemissies worden daarom uitgedrukt rekening houdende met deze ETS scope-uitbreiding.

¹² De positie is bepaald op basis van de evolutie van de totale Vlaamse broeikasgasemissies in de periode 1990-2012.

nog laadpalen geïnstalleerd op bedrijfsparkings, (semi)publieke parkings en de openbare weg. Een overzicht hiervan werd aan de hand van een nieuwe bevraging bij de operatoren van oplaadinfrastructuur geoperationaliseerd. De resultaten van deze bevraging worden in de eindrapportering van het Programme Office worden gepubliceerd¹³.

De komende maanden wordt het instellen van **Lage Emissie-Zones** verder uitgewerkt in de vorm van een decreet en uitvoeringsbesluit en is het de bedoeling dat gemeenten vanaf 2016 met de maatregel aan de slag kunnen.

Bij de opmaak van het **Beleidsplan Ruimte Vlaanderen** wordt mede ingezet op een veerkrachtige ruimte die schokken als gevolg van de klimaatsverandering kan opvangen. Het netwerk levert zowel in plattelands- als stedelijke omgevingen essentiële ecosysteemdiensten waaronder waterberging, luchtzuivering en temperatuurregulatie. Een groenblauwe dooradering van de open en bebouwde ruimte biedt de samenleving vele voordelen op vlak van klimaatregulatie, landschappelijke beleving, recreatiemogelijkheden ... en maakt bewust onderdeel uit van de ruimtelijke ordening en gebiedsontwikkeling.

3.4.3. Vlaamse maatregelen ter verbetering van de energie-efficiëntie

Aanvullend aan de maatregelen voor het gebouwenpark (zie 2.6.2. *antwoord op LSA 6*), wil de Vlaamse Regering de energie-efficiëntie in ondernemingen verder stimuleren. Voor de doelgroep van energie-intensieve bedrijven werd het instrument **energiebeleidsovereenkomst** in 2014 definitief goedgekeurd door de Vlaamse Regering. De energiebeleidsovereenkomsten traden in werking op 1/01/2015, aansluitend op het aflopen van het benchmark- en het auditconvenant, en lopen tot eind 2020. Indien er een hoog toetredingspercentage is, dan valt een jaarlijkse energie-efficiëntieverbetering van 1% te verwachten. Grote ondernemingen zijn ook verplicht om tegen uiterlijk 1/12/2015 een energieaudit te laten uitvoeren. De nieuwe Vlaamse Regering zal ook voor andere bedrijven onderzoeken op welk wijze de energie-efficiëntie kan gestimuleerd worden. Voor KMO's wordt stapsgewijs een benchmarktool ontwikkeld zodat ze binnen hun sector hun energieverbruik en gebruikte technologie kunnen vergelijken.

Daarnaast bevat het Vlaams Mitigatieplan (zie 2.6.1., *antwoord op LSA 6*) energie-efficiëntiemaatregelen voor alle niet-ETS-sectoren, waaronder o.a. de maatregelen vermeld voor gebouwenpark en bovenstaande energiebeleidsovereenkomst.

3.4.4. Vlaamse maatregelen voor de toename van het aandeel hernieuwbare energie

Na goedkeuring van een samenwerkingsakkoord met de federale overheid en de overige twee gewesten, zal het **actieplan hernieuwbare energie 2020** worden voorgelegd aan de Vlaamse Regering. Dit plan moet een verdere groei van de productie van hernieuwbare energie garanderen, waarbij de doelstelling op de meest kostenefficiënte wijze wordt gerealiseerd.

¹³ <http://www.proeftuin-ev.be/>

De Vlaamse Regering wil het investeringsklimaat voor hernieuwbare energie versterken. Het huidige certificatsysteem voor groene stroom en WKK wordt bijgestuurd (*zie 2.5.1, antwoord op LSA 5*).

Naast de productie van groene stroom zet Vlaanderen ook in op de productie van **groene warmte**. Het lopende steunmechanisme van warmte-kranchcertificaten wordt verder opgevolgd, mits bijsturing (*zie 2.5.1, antwoord op LSA5*). Tevens wordt er in uitvoering van de Europese richtlijn energie-efficiëntie een Vlaams warmteplan voorbereid. Hierbij zal tegen uiterlijk eind 2015 een beoordeling van het potentieel aan kwalitatieve warmtekrachtkoppeling én voor efficiënte stadsverwarming en –koeling worden gefinaliseerd. Er zal tevens een routekaart worden uitgewerkt om de uitbouw van warmtenetten (openbare en private) aan te moedigen en tot een Vlaams reguleringskader voor warmtenetten, warmtediensten en warmtemarkten te komen. De al lopende ondersteuning voor groene warmte wordt verdergezet. Zo worden er nieuwe calls georganiseerd voor de toekenning van investeringssteun voor installaties groter dan 1MW, voor restwarmterecuperatieprojecten en voor de injectie van biomethaan. Op basis van de eerste projecten voor de productie en injectie van biomethaan in het aardgasnet, wordt een beleid uitgewerkt dat de productie van biomethaan stimuleert.

Begin 2014 trad de verplichting in werking voor alle nieuwe woningen, kantoren en scholen om een systeem van hernieuwbare energieopwekking te integreren. De nieuwe Vlaamse Regering zal verder werk maken van het vastleggen van een kosten optimaal minimum aandeel hernieuwbare energie voor niet-residentiële gebouwen, andere dan kantoren en scholen.

De Vlaamse Regering besliste op 20/03/2015 via een ‘**Fast Lane**’ een versnelling hoger te schakelen om de doelstelling hernieuwbare energie te behalen. De Vlaamse Regering streeft ernaar snel windturbines te plaatsen in gebieden waar de overlast het minst is. Hiervoor worden twee werkgroepen opgericht. De ene bouwt verder op het werk van de provincies en gaat op zoek naar meest geschikte zones voor windturbines, de andere zoekt naar manieren om de procedures te versnellen.

3.5. ARMOEDE EN SOCIALE UITSLUITING

3.5.1. Inleidend

Vlaanderen wil het aantal personen in armoede of sociale uitsluiting tussen 2008 en 2020 met 30% te verminderen. Dat betekent dat in 2020 in Vlaanderen het aantal personen in armoede of sociale uitsluiting volgens de EU2020-definitie met 280.000 personen gedaald moet zijn¹⁴. Ondanks de vele maatregelen die sinds de goedkeuring van het armoededecreet in 2003 – en voordien – genomen zijn, is de armoedesituatie in Vlaanderen niet duurzaam verbeterd. Kanttekening hierbij is dat Vlaanderen inzake armoede of sociale uitsluiting aan de Europese top staat; wat kinderarmoede betreft, zakken we op de Europese ranglijst naar een vierde plaats.

¹⁴Tegelijk gaat de Vlaamse Regering voor een 30%-reductie tegen 2020 op de 3 subindicatoren van de EU2020-indicator afzonderlijk. Dat betekent dus een 30%-reductie van het aantal personen met een huishoudinkomen onder de armoederisicodrempel, een 30%-reductie van het aantal personen in ernstige materiële deprivatie en een 30%-reductie van het aantal personen in een huishouden met zeer lage werkintensiteit.

Kernindicator	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Streefdoel 2020	Afstand
Samengestelde indicator (% personen in armoede of sociale uitsluiting)	15,2	14,6	14,8	15	16	15,4	10,5% (= -30% of-280.000 personen t.o.v. 2008)	4,9 ppt <i>Plaats 1 op 28</i> <i>(in 2013)</i>

Om de bovenstaande doelstellingen te realiseren is een geïntegreerd beleid nodig dat vertrekt vanuit een door alle betrokken beleidsniveaus en beleidsdomeinen gedragen visie inzake armoedebestrijding. Binnen de Vlaamse Regering coördineert de minister voor armoedebestrijding de maatregelen op het vlak van armoedebestrijding. Hiertoe worden de instrumenten van het armoededecreet zoals het horizontaal en verticaal permanent armoedeoverleg ingezet. De uitvoering van het armoedebeleid zal in een **nieuw Vlaams Actieplan Armoedebestrijding 2015-2019** beschreven worden.

3.5.2. Een meer structurele aanpak van het Vlaamse armoedebestrijdingsbeleid

Het Vlaamse armoedebestrijdingsbeleid moet evolueren naar een meer structurele en minder projectmatige aanpak, over beleidsniveaus en -domeinen heen. Het Vlaams regeerakkoord schuift de strijd tegen **kinderarmoede** en generatiearmoede naar voor als prioriteiten binnen het armoedebestrijdingsbeleid. Daarom wordt versterkt ingezet op gezinnen in armoede met jonge kinderen.

Kernindicator	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Streefdoel 2020	Afstand
% kinderen met een gestandaardiseerd beschikbaar huishoudinkomen onder de armoede- risicodrempel na sociale transfers	9,9	9,8	11	10,4	11,5	12,1	5%	7,1 ppt <i>Plaats 4 op</i> <i>28 (in 2013)</i>

Het huidige armoededecreet dateert van 2003. De Vlaamse Regering zal dit decreet evalueren en actualiseren waar nodig, om nog beter bij te dragen aan de doelstellingen inzake armoedebestrijding. De integratie van de subsidies lokale kinderarmoedebestrijding in het Gemeentefonds en het expliciteren van de regierol van de lokale besturen worden daarin meegenomen.

De Vlaamse Regering zal hiertoe in de eerste plaats inzetten op het **voorkomen** dat mensen in armoede en sociale uitsluiting terecht komen. Hiervoor worden instrumenten ingezet die onderbescherming tegengaan. Waar mogelijk, wordt de automatische toekenning van sociale rechten nagestreefd. Wanneer dit niet mogelijk is, wordt bekeken of verdere administratieve vereenvoudiging mogelijk is en wordt ingezet op het proactief informeren van mensen over hun sociale grondrechten. Daarnaast is er nood aan een lokale coördinatie en regievoering, gezien hun rol in de bestrijding van onderbescherming.

Een tweede doelstelling om armoede te voorkomen is een voorafgaande systematische toetsing van wijzigende of nieuwe regelgeving aan de effecten op mensen in armoede en de armoedesituatie in Vlaanderen. De **armoedetoets** zal verder worden uitgerold zodat wordt nagaan of de voorgestelde regelgeving geen nieuwe armoede of sociaal isolement creëert of de armoede van mensen in stand houdt.

Als derde doelstelling wordt ingezet op een correcte **beeldvorming** omtrent armoede. Er wordt daarbij ook gezorgd voor een breed maatschappelijk draagvlak voor armoedebestrijding door zowel publieke als private actoren actief te betrekken bij het ontwikkelen en verbeteren van oplossingen voor deze problematiek.

Naast maatregelen ter voorkoming van armoede zijn tevens structurele maatregelen ter **bestrijding** van armoede nodig. Elke Vlaamse minister zal ook op dit vlak concrete doelstellingen formuleren en acties ondernemen voor elk van de sociale grondrechten die tot zijn/haar bevoegdheden behoort. Daarbij worden de opportuniteiten die de overheveling van bevoegdheden in het kader van de zesde staatshervorming biedt, geïdentificeerd en maximaal benut in de strijd tegen armoede.

Om **kinderarmoede te bestrijden** wordt voor kinderen die opgroeien in een gezin met een laag inkomen een sociale toeslag voorzien. De inkomensgrens van deze toeslag is gezinsgemoduleerd en houdt dus rekening met de gezinsgrootte. De Vlaamse overheid neemt zo snel als mogelijk de uitbetaling van de Vlaamse gezinsbijslag over van FAMIFED (ten vroegste vanaf 1/01/2016, uiterlijk tegen 31/12/2019).

De **actieve insluiting van mensen ver van de arbeidsmarkt**. Voor bepaalde mensen (bijvoorbeeld mensen met een medische, mentale, psychische, psychiatrische problematiek (MMPP) of mensen in armoede) is het moeilijk om onmiddellijk de stap naar (betaald) werk te zetten. Voor hen bekijkt de Vlaamse Regering hoe het decreet betreffende de werk- en zorgtrajecten op een geleidelijke manier kunnen uitvoeren, binnen de bestaande budgettaire mogelijkheden. Prioritair worden activerings- en oriëntatietrajecten uitgewerkt. Binnen de activeringstrajecten worden de armoedetrajecten structureel verankerd. De Vlaamse Regering heeft daarbij ook aandacht voor herintreders. Ook met het RIZIV en andere actoren bekijkt men hoe verder kan worden samengewerkt om personen met een ziekte- en invaliditeitsuitkering verder te ondersteunen in hun arbeidsdeelname. Om die trajecten geleidelijk verder vorm te geven, overlegt de Vlaamse Regering met het werk-, welzijns- en zorgterrein, alsook met de lokale en federale overheden.

Inadequate huisvesting en dakloosheid bestrijden. Het kaderbesluit sociale huur wordt grondig geëvalueerd en vereenvoudigd. In de toekomstige huurprijsberekening van sociale huurwoningen wordt onder andere rekening gehouden met de energieprestatie en renovatie van de woning, het inkomen van de bewoner en wordt regionale differentiatie mogelijk. Zo wil de Vlaamse Regering de doorstroming bevorderen naar de private huur- of koopmarkt door wie de woonladder kan opklimmen. Zodoende kunnen sociale woningen ter beschikking worden gesteld aan de meest behoeftigen. Om energiearmoede aan de bron aan te pakken wordt verder ingezet op het energierenovatieprogramma (ERP 2020).

Participatie van de doelgroep draagt bij aan een beter en effectiever beleid inzake armoedebestrijding. Tenslotte wordt het armoedebeleid onderbouwd door te investeren in kennisontwikkeling waar er nog hiaten zijn, door kruising van verschillende soorten beschikbare kennis in de beleidsvoorbereiding, -uitvoering en -evaluatie en door een gedegen monitoring van de evoluties op het vlak van armoede en sociale uitsluiting.

De meeste maatregelen worden in de komende maanden nog verder geconcretiseerd en geoperationaliseerd.

DEEL 4. AANVULLENDE HERVORMINGSMAATREGELEN IN UITVOERING VAN DE JAARLIJKE GROEIANALYSE 2015 EN HET GEBRUIK VAN DE STRUCTUURFONDSEN

INLEIDEND

In de JGA 2015¹⁵ staat een geïntegreerde aanpak rond drie pijlers (structurele hervormingen, investeringen en budgettaire verantwoordelijkheid) centraal. De EC beveelt voor 2015 aan de aandacht toe te spitsen op zeven belangrijke hervormingen. De maatregelen die Vlaanderen hieromtrent neemt, worden hierna kort overlopen (4.1 tot en met 4.7) en daarnaast wordt ook ingegaan op het industrieel beleid (4.8) en het gebruik van de structuurfondsen (4.9.)

4.1. DE DYNAMIEK IN DE ARBEIDSMARKTEN VERBETEREN EN DE HOGE WERKLOOSHEID AANPAKKEN

Voornaamste vaststelling als we de evolutie van de **opleidingsdeelname van de werkenden** in het Vlaams Gewest bekijken is dat sinds 2006 een neerwaartse trend valt waar te nemen: van 9,6% naar 7,1% in 2013. Vrouwen nemen iets meer deel aan opleiding dan mannen en oudere werknemers hinken wat achterop op het totaal.

Subindicator	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Pact 2020	Afstand
levenslang leren (%)	7,6	7,4	8,2	7,5	6,8	7,1	15	7,9 ppt

Vlaanderen hecht grote waarde aan 'levenslang leren' en vroeg om in het kader van de tussentijdse herziening van de Europa 2020-strategie een eigen doelstelling hieromtrent op te nemen. Dit moet zich ook in het beleid weerspiegelen. Inzake de deelname aan levenslang leren zijn er heel wat uitdagingen.

Op het vlak van volwassenonderwijs zal, vertrekkende van de verschillende onderzoeken en deelevaluaties naar de werking van deze sector, in nauw overleg met de onderwijspartners gewerkt worden aan een gedragen beleidsvisie en een geactualiseerde omschrijving van de maatschappelijke opdracht. Er zal worden ingezet op slagkrachtigere instellingen voor het volwassenenonderwijs, zodat ze met een maximale autonomie hun opdracht kunnen opnemen. Weliswaar zonder in te boeten op de huidige laagdrempelige werking en regionale verankering. Om dit te kunnen realiseren wordt er gestreefd naar een organisatorische schaalvergroting en een moderner financieringssysteem. Hiermee worden de instellingen aangezet om de middelen zo rationeel mogelijk aan te wenden en meer in te zetten op kwetsbare doelgroepen. Verder zullen een betere samenwerking van het volwassenenonderwijs met andere aanbieders van beroepsopleidingen, het bedrijfsleven, welzijnsinstellingen, de sociaal-culturele en jeugdsector en lokale besturen worden bewerkstelligd. Daarnaast zal, zoals hoger al aangegeven werd, gemaakt worden van een integratie van de diverse opleidingsincentives om de deelname aan

¹⁵ http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/2015/ags2015_nl.pdf

het levenslang leren structureel te bevorderen, met daarbij aandacht voor de werkenden die nu minder deelnemen aan opleiding.

Bovendien zet de Vlaamse Regering blijvend in d.m.v. het opwaarderen van beroepsopleidingen (zie 3.2.4) en stelsels van duaal leren (zie 2.4.7., *antwoord op LSA 4*).

4.2. PENSIOENHERVORMINGEN

Zie in het bijzonder de genomen maatregelen (zie 2.4.1, *antwoord op LSA 4*) m.b.t. de activering van oudere werkzoekenden tot de leeftijd van 65 jaar.

4.3. MODERNISEREN VAN DE STELSELS VOOR SOCIALE BESCHERMING

Vlaanderen neemt maatregelen m.b.t. een **hoogwaardige gezondheidszorg** en in dit verband kan naar e-gezondheid en meer concreet naar Vitalink¹⁶ worden verwezen. Vitalink is het nieuwe, digitale platform van de Vlaamse overheid voor het veilig delen van zorg- en welzijnsgegevens. Iedere zorgverlener, van huisarts tot thuisverpleger, kan op een eenvoudige manier beschikken over correcte en volledige patiënteninformatie, zodat via Vitalink samenwerken tussen zorgverleners mogelijk wordt.

Subindicator	2003	2007	2010	2013	Pact 2020	Afstand
werkbaarheid werknemers (%)	52,3	54,1	54,3	54,6	60	5,4 ppt
werkbaarheid zelfstandige ondernemers (%)		47,7	47,8	51,4	55	3,6 ppt

Het **aandeel van de Vlaamse werknemers dat een kwaliteitsvolle job heeft** op vlak van psychische vermoeidheid (werkstress), welbevinden in het werk, leermogelijkheden en werk-privé-balans is gestegen van 52,3% in 2004 naar 54,6% in 2013. Tussen 2004 en 2007 nam de werkbaarheidsgraad toe met 1,8 procentpunt; nadien bleef de groei stikken met de komst van de economische crisis. Omgekeerd is het **aandeel van werknemers dat met één of meerdere werkbaarheidsproblemen** geconfronteerd wordt, afgenomen van 47,7% in 2004 tot 45,4% in 2013. Werkstress blijft het grootste knelpunt voor de werkbaarheid van loontrekkende jobs. Hoewel de globale werkbaarheid tussen 2004 en 2013 toegenomen is, is het huidige groeitempo onvoldoende om het einddoel van 60% werkbare banen voor werknemers tegen 2020 te bereiken. Anno 2013 wordt een **werkbaarheidsgraad bij de zelfstandige ondernemers** opgetekend van 51,4%. Waar er tussen 2007 en 2010 nauwelijks evolutie was in de werkbaarheidsgraad van de zelfstandigen, is er in 2013 een toename met 3,6 procentpunten in vergelijking met de meting in 2010. Als dit groeiritme aangehouden kan worden, dan lijkt de 55%-doelstelling tegen 2020 een haalbare kaart. Net zoals bij de werknemers is werkstress ook bij de zelfstandigen het belangrijkste knelpunt om te komen tot meer werkbaar werk.

¹⁶ <http://www.vitalink.be/VitaStart.aspx/>

Het inzetten op ondersteunende initiatieven en sensibilisering om de werkbaarheid van jobs te verhogen is aangewezen en ook maatregelen die inzetten op een goede combinatie arbeid en gezin (zie 2.4.3., antwoord op LSA 4) kunnen hier een belangrijke meerwaarde betekenen.

4.4. VERBETEREN VAN DE FLEXIBILITEIT VAN DE PRODUCTEN- EN DIENSTENMARKTEN

De VREG heeft sinds de vrijmaking transparantie gebracht en de klant wegwijs gemaakt in de energiemarkt via de prijsvergelijkingsmodule V-TEST, de module voor de vergelijking van de klantvriendelijkheid van de leveranciers. Voor andere maatregelen inzake de energiesector, zie 2.5.1. (antwoord op LSA 5). Wat de toegang tot het beroep (ondernemersvaardigheden, ambulante handel, kermisactiviteiten, machtiging spekslager-beenhouwer) betreft, wordt er in het najaar van 2015 per sector bekeken wat er nodig is om te moderniseren en te vereenvoudigen. Wat het vereenvoudigen van gereguleerde beroepen betreft, wordt dit afgestemd op de dienstenrichtlijn en de richtlijn over de beroepskwalificaties. De Centrale Examencommissie wordt ook gewestelijk en wie geen diploma heeft, zal daar via een examen het vereiste document kunnen verkrijgen om het beroep uit te oefenen, bijvoorbeeld kapper.

Het beleid inzake kernversterking wordt verdergezet en het decreet Integraal Handelsvestigingsbeleid wordt definitief goedgekeurd, rekening houdend met de geformuleerde adviezen. De daarbij gekozen instrumentenkoffer (RUP's/verordeningen voor afbakening van kernwinkelgebieden en winkelarme gebieden, kleinhandelsreglementen, handelsconvenanten, maximaal geïntegreerde vergunning,...) wordt geoperationaliseerd.

4.5. VERBETEREN VAN DE RANDVOORWAARDEN VOOR BEDRIJFSINVESTERINGEN

In 2015 wordt de **omgevingsvergunning** gerealiseerd. Met de digitale bouwaanvraag en de digitale omgevingsvergunning (Omgevingsloket) worden de administratieve lasten verlicht, de efficiëntie verhoogd en de kwaliteit van de vergunningverlening verbeterd. Het decreet **Complexe projecten** wordt uitgerold. Van bij het begin van een project worden de investeerder, het bestuur en het publiek betrokken. Dat moet leiden tot beter gedragen plannen en vergunningen. Deze methodiek wordt verruimd naar alle vergunnings- en planningsprocessen en er wordt verder ingezet op vooroverleg en bemiddeling, mede via de **Versnellen Investeringsprojecten**-werking. Tijdens deze legislatuur wordt van ruimtelijke bestemmingsplannen naar rechtszekere en realisatiegerichte omgevingsplannen, die tevens flankerende acties kunnen bevatten, geëvolueerd. Op korte termijn wordt bewerkstelligd dat de **milieueffectrapportage** en het ruimtelijk planproces onderdeel worden van eenzelfde en geïntegreerd maatschappelijk keuzeprocess.

De Vlaamse overheid wordt erkend als één van de voorlopers voor de realisatie van de Europese beleidsdoelstelling inzake “**end-to-end e-procurement**”. Alle processen van een overheidsopdracht worden digitaal afgehandeld, met efficiëntieverhoging, transparantie en toegankelijkheid van overheidsopdrachten als belangrijke pluspunten. Met de implementatie

van e-invoicing, wordt het ontvangen en verzenden van elektronische facturen de standaardprocedure. Ook de elektronische catalogus werd ingevoerd en begin januari 2015 voorgesteld. Alle toepassingen in het kader van e-procurement leveren ook informatie voor rapportering. Daardoor kan de Vlaamse overheid haar (toekomstige) EU-rapporteringsverplichtingen naleven en tevens haar beleid evalueren en bijsturen.

subindicator	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Streefdoel 2020 Digitale Agenda
Aandeel burgers (16 tot 74 jaar) dat in het voorbije jaar het internet gebruikte om met de overheid in contact te komen (%)	26,9	43	47,2	49,5	52,1	51,3	50%-doelstelling Digitale Agenda voor onlinecontact
Aandeel burgers (16-74 jaar) dat internet gebruikte om formulieren naar de overheid te sturen (%)	11,7	19	24,1	26,7	32,3	33,7	25%-doelstelling Digitale Agenda voor het online versturen van ingevulde formulieren

De Vlaamse Regering wenst de toegang tot **ondernemerschap** te vergemakkelijken, de ondernemerscompetenties te versterken, investeert in de randvoorwaarden voor innovatiegedreven ondernemerschap, en wil het ondernemingspotentieel bij leerlingen, studenten en werkzoekenden activeren. Reeds vele jaren dragen het Actieplan Ondernemerschap en Ondernemend Onderwijs bij aan deze doelstellingen.

De Vlaamse Regering blijft verder **inzetten op ondernemerschap** en vooral ook op **ondernemerscultuur**, en ondersteunt initiatief in alle fasen van de levensloopbaan. Dit omvat ook het investeren in de kennisbasis van ondernemingen, samen met de randvoorwaarden (investeringsmiddelen, HR, opleiding,...) die het hen mogelijk maken om voorop te lopen in de economie van morgen. Er wordt bekeken hoe ondernemingszin en ondernemerschap kan worden gestimuleerd met een leerlijn van kleuter- tot hoger onderwijs en door partners van de school in de klas te halen om ondernemerschap te bevorderen. Om studenten te laten kennismaken met het bedrijfsleven, wordt onderzocht of er nood is aan bijkomende instrumenten om voldoende plaatsen te creëren voor een ruime toepassing van stages. Ondernemingszin en ondernemerschap worden zowel beschouwd als een mogelijke beroepskeuze, als een persoonlijke ontwikkeling van de leerling.

Samen met het toekomstige Agentschap Innoveren en Ondernemen (AIO) moet Syntra Vlaanderen als centrale actor een tandem vormen voor een meer geïntegreerde aanpak ter bevordering van het ondernemerschap en de verdere uitbouw van de ondernemersvorming. Betrachting is om de ondernemersvorming toekomstgericht uit te bouwen, rekening houdend met de opleidingsbehoeften van bedrijven en sectoren en met een permanente opvolging van trends, ontwikkelingen en groeipolen in het bedrijfsleven.

Maatregelen zullen worden genomen om de talent- en competentieontwikkeling van (potentiële) ondernemers in de volledige levensloopbaan van de ondernemer te stimuleren. Geïnteresseerden, zowel werkzoekenden, werkenden als actieve ondernemers werken hun hele loopbaan aan de verdere ontwikkeling en versterking van hun competenties op het vlak van ondernemerschap.

Ook voor werkzoekenden moet ondernemerschap een voor de hand liggende en aantrekkelijke optie worden. Daarom zal de VDAB in de toekomst werkzoekenden stimuleren om zelf te ondernemen waartoe ze systematisch moeten inzicht krijgen in de vele mogelijkheden van ondernemerschap en worden doorverwezen naar kanalen voor ondersteuning bij de opstart van een zelfstandige activiteit. Via de starters-initiatieven van het toekomstige AIO wordt een 'recht op een ondernemingsplan' opgestart.

4.6. VERBETEREN VAN DE KWALITEIT VAN INVESTERINGEN IN ONDERZOEK EN INNOVATIE (O&I).

Zie de maatregelen opgenomen in 3.3.3.

4.7. VERBETEREN VAN DE EFFICIËNTIE IN HET OPENBARE BESTUUR.

De Vlaamse overheid maakt al veelvuldig gebruik van hedendaagse informatie- en communicatietechnologie (ICT). Samen met een interne reorganisatie (naar minder entiteiten binnen de Vlaamse Overheid) worden ook meer oplossingen uitgewerkt voor gemeenschappelijke duurzame oplossingen. De Vlaamse overheidsdiensten moeten ook oplossingen aanbieden die reeds standaard zijn in de privésector (bv. digitale raadpleging eigen dossier) en wel integraal, vanuit één virtueel loket. De overheidsdiensten moeten daarbij optreden als één overheid en liefst ook in samenwerking en afstemming met de verschillende bestuursniveaus. Daarom worden zijn de lokale besturen ook partners in de uitbouw van die geïntegreerde dienstverlening. Om deze uitdagingen aan te pakken wordt de Vlaamse overheid versterkt met de oprichting van het Agentschap Informatie Vlaanderen. Dat Agentschap moet zorgen voor doorbraken op vlak van het gebruik van informatie en ICT in de Vlaamse overheid. De standaardisering van informatie en ICT en de digitalisering van het interbestuurlijk gegevensverkeer is daarin een prioriteit. Dat informatiemanagement impliceert openheid en transparantie maar ook behoedzaamheid inzake investeringen. Een maximaal hergebruik van reeds bestaande gemeenschappelijke, robuuste ICT-bouwstenen en -platformen leidt niet alleen tot efficiëntiewinsten, maar faciliteert ook integraties en verhoogt de uniformiteit van de dienstverlening van de Vlaamse overheid.

4.8. GEBRUIK VAN DE EU-STRUCTUURFONDSEN 2014-20

Het **Operationeel Programma ESF 2014-2020** is eind november 2014 door de EC goedgekeurd voor een Europees budget van 393,3 miljoen euro. Het is een actiegericht programma om de Vlaamse arbeidsmarkt verder te versterken. Het ESF-programma zet mee in op de structurele knelpunten van de Vlaamse arbeidsmarkt: de begeleiding van werkzoekenden gericht op die groepen met een lage werkzaamheidsgraad, sociale inclusie van kansengroepen en acties in het kader van leven lang leren, met o.a. opleidingen, competentie management en loopbaanbegeleiding. Daarnaast zullen er ook speerpuntacties zijn die zich richten op de Roma,

sociale economie, vroegtijdige schoolverlaters, werkbare jobs, het ondernemerschap en de NEET-jongeren.

Het **Operationeel Programma EFRO 2014-2020** werd midden december 2014 door de EC goedgekeurd. Het totaal beschikbare budget vanwege de EU voor Vlaanderen, 345,5 miljoen euro, is kleiner dan in de voorbije periode 2007-2013. De doelstelling “Investerings in groei en jobs” heeft 173,5 miljoen euro ter beschikking en de territoriale samenwerking (middels dezelfde Operationele Programma’s als voorheen) 172 miljoen euro. Het budget voorzien voor onderzoek, ontwikkeling en innovatie is gestegen. Dit toont duidelijk aan dat Vlaanderen groot belang hecht aan, en zich engageert in, de omslag naar een kenniseconomie en -maatschappij, ook bij de ondersteuning vanuit de EU-programma’s.

Er wordt verder vorm gegeven aan het **Europese territoriale cohesiebeleid** in Vlaanderen: er wordt ingezet op gebiedsgerichte processen en strategische projecten van onderuit – met oog voor de identiteit en sterktes van een gebied en een sterke betrokkenheid van de betrokken burgers en maatschappij. De territoriale invalshoek maakt integraal deel uit van het toekomstige cohesiebeleid in Vlaanderen. In verschillende programma’s zal de territoriale benadering een belangrijke invalshoek vormen waarbij zal nagegaan worden hoe een stads- en regioversterkende aanpak verwerkt kan worden waarbij bijzondere aandacht gaat naar **steden** en hun directe omgeving. Voor de programmaperiode 2014-2020 introduceerde de EC het concept “Geïntegreerde Territoriale Investerings” (GTI). In het Vlaams EFRO-programma zijn hiervoor 3 gebieden aangeduid: GTI Limburg, GTI West-Vlaanderen en GTI Kempen. De ingezette middelen zijn afkomstig uit EFRO en ESF fondsen.

4.9. INDUSTRIEEL BELEID

Het **nieuwe industrieel ondernemen (NIO)** wordt als ambitieus en mobiliserend project verder ontwikkeld. Een effectief industrieel- en innovatiebeleid moet op horizontale wijze de systeeminnovaties ondersteunen die noodzakelijk zijn om doorbraken te realiseren in het beantwoorden van de maatschappelijke uitdagingen. Voorbeelden hiervan zijn de bio-gebaseerde economie, het duurzaam materialen beheer, de opportuniteiten van duurzame energie-technologie, de ICT toepassingen (‘Internet of Things’, ‘Big Data’, ‘Cloud’ en andere Industrie 4.0 concepten), maar ook voeding, mobiliteit en zorg. De diverse initiatieven om innovatie en ondernemerschap te stimuleren worden verder gestroomlijnd om meer impact te kunnen genereren.

Een ‘slimme specialisatie’ is er op gericht om door het maken van strategische keuzes een krachtige synergie te creëren tussen excellente kennisactoren en performante economische actoren. Via selectieve ondersteuning versterken we het proces van ‘entrepreneurial discovery’ waarbij de noodzakelijke engagementen van de betrokken actoren vastgelegd worden in ‘**clusterpacten**’. In een clusterpact zal elke deelnemer zijn verantwoordelijkheden resultaatgericht opnemen. Hiermee dragen we in belangrijke mate bij tot de verankering van voor Vlaanderen cruciale economische activiteiten. Een belangrijke uitdaging hierbij is om het **steuntraject te verlengen** naar ontwikkelingen dichter bij de markt. En bijgevolg kan ook de concrete ontwikkeling van (maatschappelijk relevante) business opportuniteiten binnen de clusterwerking gesteund worden. Dit alles in overeenstemming met de O&O&I-verordening, zodat gestreefd wordt naar een hefboomeffect, voor zowel klassieke als nieuwe vormen van private (co-)investerings.

Complementair aan de uitbouw van een sterke kennisbasis met de nieuwe SOC Slimme Maakindustrie (**Flanders' Make**) is er binnen de Vlaamse oproep '**Factories of the Future**' (**FoF**) van het Agentschap Ondernemen een grootschalig project '**Made Different**' goedgekeurd en verlengd: dit wenst een sterke impuls te geven om een zevental transformaties versneld door te voeren voor fabrieken van de toekomst, met als doel het behoud en de groei van de tewerkstelling en de economische groei in de Vlaamse maakindustrie te realiseren. De te realiseren transformaties voor een 'fabriek van de toekomst' hebben betrekking op de invoering van nieuwe, simultane productietechnologieën en –processen, de implementatie van een 'digitale fabriek', creativiteit, netwerking, duurzame en milieuvriendelijke, zelflerende productiesystemen. Er is ook een verruiming van het opzet: behalve een focus op de technologische maakindustrie, wordt het opzet verruimd naar de textielindustrie, de hout- en meubelindustrie en de voedingsnijverheid. Bedoeling is met dit grootschalig productiviteitsoffensief de delocalisatie van maakindustrie tegen te gaan met het oog duurzame kennisverankering in Vlaanderen. De projectdoelstelling is 50 ondernemingen als fabrieken van de toekomst en 500 ondernemingen die stappen ondernemen voor een FoF¹⁷.

Subindicator	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Pact 2020
Aandeel industrie in de totale bruto toegevoegde waarde	17,4	16,3	16,2	16,2	15,7	15,5	15,5	Stijging toegevoegde waarde
Aandeel industrie in de totale tewerkstelling	15,9	15,2	14,6	14,3	14,1	13,8	13,5	Behoud tewerkstelling industrie

¹⁷ <http://www.madedifferent.be>

DEEL 5. INSTITUTIONELE VRAAGSTUKKEN EN PARTICIPATIE VAN BELANGHEBBENDEN

5.1. VERSTERKEN VAN HET DRAAGVLAK

Vlaanderen hecht bijzonder veel belang aan het vergroten van het draagvlak van het Europees Semester en de Europa 2020-strategie. Het welslagen van de Europa 2020-strategie in Vlaanderen is de gezamenlijke opdracht van de Vlaamse overheid, de (boven)lokale besturen en de verschillende stakeholders. Er werden verschillende draagvlakversterkende initiatieven genomen om maximaal tegemoet gekomen aan de oproep van de EC om zoveel mogelijk partners bij de opmaak van de hervormingsprogramma's te betrekken.

5.2. BETROKKENHEID VLAAMS PARLEMENT

De voorbije jaren werd het VHP door de minister-president al in het Vlaams Parlement toegelicht, maar dit gebeurde nadat de Vlaamse Regering haar hervormingsprogramma al aan de federale overheid had bezorgd. Om de betrokkenheid van het Vlaams Parlement te versterken, wordt vanaf het Europees Semester 2015 het ontwerp van VHP vooraf besproken in het Vlaamse Parlement¹⁸. Dit gebeurde op 17/03/2015 in de Commissie Algemeen Beleid, Financiën en Begroting.

5.3. BETROKKENHEID SOCIALE PARTNERS

Ook de sociale partners (in het kader van VESOC) werden via een gedachtewisseling op 20/03/2015 bij de opmaak van het VHP 2015 betrokken.

5.4. BETROKKENHEID (BOVEN)LOKALE BESTUREN EN STAKEHOLDERS

Op 19/01/2015 organiseerde de Vlaamse overheid in samenwerking met VLEVA een overlegmoment, waarbij de VLEVA-leden¹⁹ met de Vlaamse overheid in dialoog traden omtrent hun inbreng in het VHP 2015. Aandachtspunten en praktijkvoorbeelden werden meegenomen bij de redactie van dit VHP. Hierna worden illustratief een aantal praktijkvoorbeelden opgenomen, die aantonen dat de (boven)lokale besturen en stakeholders, vaak in samenwerking met de Vlaamse overheid, tal van maatregelen en initiatieven nemen die uitvoering geven aan de landenspecifieke aanbevelingen en inspelen op de realisatie van de Europa 2020-doelstellingen:

Verhogen van de werkzaamheidsgraad (LSA 4, Europa 2020-doelstelling)

Lokale besturen nemen een belangrijke rol op in het verhogen van deelname van jongeren, langdurig werklozen, mensen met migratieachtergrond aan de maatschappij door begeleidingstrajecten naar jobs en het faciliteren van werk op maat. Steden, gemeenten en OCMW's werken samen met veel partners op hun grondgebied, ze investeren in de sociale economie, waar talrijke waardevolle jobs voor kansengroepen worden gecreëerd, zoals in de sociale en beschutte werkplaatsen (binnenkort

¹⁸ In uitvoering van Artikel 84/1 (Vlaams Hervormingsprogramma) van het Reglement van het Vlaams Parlement.

¹⁹ <http://www.vleva.eu/leden>

maatwerkbedrijven) en innovatieve projecten in de lokale diensteneconomie. Dit levert een belangrijke bijdrage aan de werkzaamheidsgraad in Vlaanderen. De Vlaamse Regering ziet het belang van de inzet van de lokale besturen in en deze kregen een regierol sociale economie toebedeeld. Daarnaast werkten de VDAB en de besturen van de steden Antwerpen en Gent samenwerkingsovereenkomsten uit waarin ze samen hun middelen inzetten om NEET-jongeren en andere ver van de arbeidsmarkt verwijderde werklozen te detecteren en te activeren.

Dichten van de kloof tussen aangeboden en gevraagde vaardigheden (LSA 5)

Er is weinig bekend over de vereiste industrie-specifieke vaardigheden. In het kader van het LEEDS programma²⁰ van de OESO voerden Vlaamse partners -(Vlaams overheid, stad Gent, provincie Antwerpen, POM West-Vlaanderen en Vlaams Kenniscentrum Water (Vlakwa)- een studie uit m.b.t. *'Boosting skills for greener jobs in Flanders'*.

Vanuit Vlakwa worden samen met 15 waterintensieve sectoren (die 20 procent van de totale tewerkstelling genereren) acties opgezet (met aandacht om de reeds opgebouwde know how inzake waterbeheer te valoriseren binnen de ondernemingen), met als finaliteit de concurrentiekracht van de Vlaamse ondernemingen te versterken.

Aanpak voor de klimaatwijziging (LSA 6, Europa 2020-klimaat-en energiedoelstellingen)

Het Vlaams Netwerk voor de **Burgemeestersconvenant**²¹, opgericht door de Vereniging van Vlaamse steden en gemeenten (VMSG) in 2012, sluit naadloos aan bij de doelstellingen voor het terugdringen van de CO₂-uitstoot. Naast ondertekenende steden en gemeenten nemen ook de provincies, streekintercommunales, VITO, de Vlaamse overheid en andere partners hieraan deel. De helft van de Vlaamse gemeenten ondertekende het convenant en het maakt van Vlaanderen één van de koplopers voor dit Europese initiatief. Ondertekening houdt een engagement in voor een sterk lokaal energiebeleid. Na een nulmeting of inventaris van de CO₂-uitstoot op het gemeentelijke grondgebied wordt een energieactieplan opgesteld en uitgevoerd met een tweejaarlijkse controle door de EU. Het Netwerk staat in voor kennisdeling en uitwisseling wat een belangrijke stimulans betekent voor het leggen van dwarsverbanden met andere beleidsdomeinen en de overstap naar meer duurzaamheid. De gemeenten staan er niet alleen voor, maar krijgen hulp van de provincies, die ook een drijvende kracht zijn om het convenant te ondertekenen of acties kracht bij te zetten. Ook de Vlaamse overheid ondersteunt de gemeenten door een jaarlijkse actualisatie van de CO₂-inventaris op gemeentelijk niveau te voorzien.

In een **klimaatneutrale provincie** gaat men nog een stap verder en is de uitstoot aan broeikasgassen in evenwicht met wat de natuur en de bodem kunnen opnemen. Men vertrekt daarom van een nulmeting en de gevolgen van klimaatverandering (bijvoorbeeld met een klimaateffectscheetsboek). Nieuwe acties en maatregelen worden uitgewerkt in een klimaatplan. Dat doen de provincies samen met gemeenten, scholen, bedrijven en het middenveld, maar ook met de burger. Het klimaatparlement en het viersporenbeleid van de provincie Limburg, de burgerambassadeurs in Oost-Vlaanderen en de klimaatambassadeurs in Vlaams-Brabant zijn een illustratie van de inzet op een breed draagvlak. Deze participatieve werkwijze sluit aan bij het quadrupel helix principe om samen de klimaatdoelstellingen te bereiken. Scholen worden in het kader van milieuzorg op school begeleid om te werken rond energie en klimaat. De provincie Antwerpen schakelt het Provinciaal Instituut voor Milieu Educatie en Kamp C in, waar leerlingen leren over duurzame ontwikkeling. Burgers en gemeenten kunnen voor advies rond energiezuinig en duurzaam bouwen in iedere provincie terecht bij het Provinciaal Steunpunt Duurzaam Bouwen. Limburg was de eerste provincie die klimaatneutraliteit als doel stelde, ondertussen hebben ook Vlaams-Brabant en Oost-Vlaanderen deze stap gezet. Antwerpen wil klimaatneutraal als organisatie worden. West-Vlaanderen werkt eveneens aan een klimaatbeleid.

²⁰ local economic and employment development

²¹ www.burgemeestersconvenant.eu.

Steden, gemeenten en provincies zetten steeds meer in op een **betere en milieuvriendelijke mobiliteit** waarbij de fiets op het voorplan komt. Het functionele fietsroutenetwerk staat al langer op de kaart, maar ook het concept 'fietsnelwegen' wordt steeds meer een referentie voor een duurzame en koolstofarme mobiliteitsoplossing. In alle provincies staan de komende jaren projecten op til om samen met Vlaanderen fietsnelwegen te realiseren of verder te integreren. Gemeenten werken mee aan fietsroutenetwerken en overwegen de uitbouw van fietsstraten waar de fietsers de belangrijkste weggebruikers zijn. Fietsdeelsystemen zijn erg succesvol en fietsstallingen en fietsparkings worden uitgebreid. Lokale besturen zijn ook goed geplaatst om met promotiecampagnes het fietsgebruik bij hun inwoners te stimuleren.

De provincies hebben samen met de Zuid-Nederlandse collega's (concreet de provincies Zeeland, Noord-Brabant, Limburg) en de Vlaamse overheid binnen het Interreg A grensregio Vlaanderen-Nederland programma de mogelijkheid geboden tot stevige ontplooiing van het WaterstofNet. Dit is een voortgang van het project 'Waterstofregio Vlaanderen/Zuid-Nederland' dat startte onder Interreg IVA tijdens de programmaperiode 2007-13. In de periode 2014-2020 zal het WaterstofNet inzetten op de verdere aanpassing van de technologie waarbij zowel bijgedragen wordt aan indicatoren voor de doelstellingen op vlak van innovatie als op vlak van koolstofarme economie. De concrete toepassingen concentreren zich op de logistiek en mobiliteit en de duurzame opwekking van waterstof via hernieuwbare energiebronnen.

Armoedebestrijding (Europa 2020-doelstelling)

OCMW's begeleiden jonge ouders in armoede door met hen hulpverleningstrajecten aan te gaan die een brede benadering voorop stellen: de focus ligt niet enkel op bijvoorbeeld werk, maar ook op gezondheid, wonen, participatie... Ze slaan ook de handen in elkaar met lokale partners om een breed platform te creëren in de strijd tegen (kinder)armoede. Op het vlak van kinderarmoede heeft de Vlaamse overheid samen met de VVSG22, de provincies en het Netwerk tegen Armoede en andere partners een lerend netwerk opgezet voor visie- en beleidsontwikkeling.

5.5. UITLEIDING

Vlaanderen leverde traditiegetrouw haar bijdrage aan de opmaak van het **nationale hervormingsprogramma** (NHP) van België. Het VHP 2015 wordt als bijlage bij het NHP opgenomen. Daarnaast nam Vlaanderen in het Europees Semester 2015 actief deel aan de bilaterale ontmoetingen met de EC die voornamelijk in het teken staan van de uitvoering van de landenspecifieke aanbevelingen.

Met een eigen hervormingsprogramma neemt Vlaanderen eigenaarschap op binnen het Europees Semester. Dit is één van de redenen waarom de Vlaamse Regering het VHP ook rechtstreeks bezorgd aan de EC. Het VHP levert ook een belangrijk bijdrage aan de werking van het Europa 2020-monitoring platform van het Comité van de Regio's.

²²http://www.vvsg.be/sociaal_beleid/kinderarmoede/Pages/VVSG-pagina-2011.aspx

LIJST VAN AFKORTINGEN

AIO	Agentschap voor Innoveren en Ondernemen	LEP	Loonkost per eenheid product
BBP	Bruto binnenlands product	LNG	Liquid natural gas
BEN	Bijna energieneutraal	LSA	Landenspecifieke aanbeveling(en)
BERD	Business Expenditures on R&D	MMPP	Medische, mentale, psychische, psychiatrische problematiek
BIOMED	Biomedisch Onderzoeksinstituut	MTM	Maximaal Toegelaten Massa
BS	Belgisch staatsblad	NBB	Nationale Bank België
CLB	Centrum voor Leerlingenbegeleiding	NEET	Not in Education, Employment, or Training
CIS	Community Innovation Survey	NT2	Basisopleiding Nederlands als tweede taal
EAK	Enquête naar de arbeidskrachten	NIO	Nieuwe industrieel ondernemen
EC	Europese Commissie	O&O	Onderzoek en ontwikkeling
EER	European Enterprise Region	OP	Operationeel Programma
EIT	European Institute of Innovation & Technology	PMV	Participatiemaatschappij Vlaanderen
EFRO	Europees fonds voor regionale ontwikkeling	PWA	Plaatselijk Werkgelegenheidsagentschap
EPC	Energieprestatiecertificaat	ReTiBo	Registratie- en Ticketsysteem met Boordcomputer
ERP	Energierenovatieprogramma	RIZIV	Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering
ESFRI	European Strategy Forum on Research Infrastructures	RVT	Rust en verzorgingstehuizen
ESIF	European Structural and Investment Funds	SALK	Strategisch Actieplan voor Limburg in het Kwadraat
ESF	Europees Sociaal Fonds	SERV	Sociaaleconomische Raad van Vlaanderen
ETS	EU Emissions Trading System	SOFI	Spin-Off Financieringsinstrument
FAMIFED	Federaal Agentschap voor de kinderbeijslag	STEM	Actieplan Science, Technology, Engineering en Mathematics
FIT	Flanders Investment and Trade	SVR	Studiedienst van de Vlaamse Regering
FPB	Federaal planbureau	VDAB	Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding
FRIS	Flanders Research Information Space	VESOC	Vlaams economisch en sociaal overlegcomité
EVC	Erkennen van Verworven Competenties	VGC	Vlaamse Gemeenschapscommissie
FoF	Factories of the Future	VHP	Vlaams Hervormingsprogramma
GTI	Geïntegreerde Territoriale Investerings	VIS	Vlaams innovatiesamenwerkingsverband
GWh	Gigawattuur (eenheid van energie)	VITO	Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek
HBO	Hoger Beroepsonderwijs	VLEVA	Vlaams-Europees Verbindingsagentschap
INR	Instituut voor de nationale rekeningen	VLOR	Vlaamse Onderwijsraad
IBO	Individuele beroepsopleiding	VKS	Vlaamse kwalificatiestructuur
ICT	Informatie- en communicatietechnologie	VREG	Vlaamse energieregulator
IOF	Industrieel Onderzoeksfonds	VSC	Vlaamse supercomputer
IOI	innovatieoutput-indicator	WEP	Werkervaringsprojecten
IWT	Agentschap voor Innovatie door Wetenschap en Technologie	WIJ	Werkinleving voor jongeren
JGA	Jaarlijkse groeianalyse	WKK	Warmtekrachtkoppeling
JGIP	Jeugdgarantie-implementatie Plan		
KETS	Key Enabling Technologies		
K&G	Kind & Gezin		
KMO	Kleine en middelgrote onderneming		
KKP	Koopkrachtpariteiten		